

Spelling in de lift^{plus}

handleiding

niveau

1 2 3 4 5 6 7 8

moeilijke letters

moeilijke uitgangen

leenwoorden

moeilijke Nederlandse woorden

Bekadidact
.....+

Spelling in de lift plus

handleiding

niveau 8

verkoopboeken: basisstof

copieerblok: extra stof

keuzestof

registratieformulieren

moeilijke letters

moeilijke uitgangen

leenwoorden

moeilijke Nederlandse
woorden

Centrum Educatieve Dienstverlening/Pedologisch Instituut Rotterdam

Marga Crezee

Betty Jansen

Marijke Erades

Carolien Pol

Mary Gerritse

Janine Terwindt

Maartje Greevenbosch

Inhoud

1	Doelstellingen	5
1.1	Algemene doelstellingen	5
1.2	Doelstellingen van niveau 8	5
2	Analyse van de beginsituatie	7
2.1	Analyse van de beginsituatie (algemeen)	7
2.2	Analyse van de beginsituatie op niveau 8	7
2.2.1	Schematisch overzicht van de analyse van de beginsituatie	8
2.2.2	Overstap van niveau 7 naar niveau 8	11
2.2.3	Instap voor leerlingen die al spelling (met een andere methode) hebben gehad	11
3	Onderwijsleersituatie	12
3.1	Inleiding	12
3.2	Leerinhouden en leerprincipes	12
3.2.1	Leerinhouden	12
3.2.2	Leerprincipes	15
3.3	Didactische werkvormen	19
3.3.1	De handleiding	19
3.3.2	De werkboeken	19
3.3.3	Het kopieerblok	20
3.4	'Spelling in de lift PLUS' als hoofdmethode	21
3.5	'Spelling in de lift PLUS' als remediërende methode	21
3.6	Aanwijzingen per bladzijde	22
3.6.1	Aanwijzingen per bladzijde (algemeen)	22
3.6.2	Aanwijzingen per bladzijde voor de werkboeken	23
	Basisstof	
	Deel 1	
	I moeilijke letters	23
	(woorden met q, x, y, c of th)	
	II moeilijke uitgangen	27
	(woorden met een trema, woorden met iaal, eaal, ueel, ieel, isch, tie, teit of heid)	
	Deel 2	
	III leenwoorden	32
	(woorden die eindigen op eum of ium; woorden met een ch – die klinkt als sj – ; woorden met een g – die klinkt als zj – en woorden met een ou – die klinkt als oe – ; woorden met air, eau; het accent aigu en restwoorden afkomstig uit een vreemde taal)	
	IV moeilijke Nederlandse woorden	38
	(Nederlandse woorden met een ch – die klinkt als g – ; woorden met een b – die meestal klinkt als p – ; woorden die voorafgegaan worden door 's; woorden met wr vooraan)	

3.6.3	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	40
	Extra stof	
	☒ Nog een keer	40
	blz. 8.☒.2 t/m 8.☒.16	
	I moeilijke letters	40
	II moeilijke uitgangen	41
	III leenwoorden	42
	IV moeilijke Nederlandse woorden	42
3.6.4	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	43
	Extra stof	
	☐ Net iets meer	43
	blz. 8.☐.2 t/m 8.☐.16	
	I moeilijke letters	43
	II moeilijke uitgangen	44
	III leenwoorden	45
	IV moeilijke Nederlandse woorden	45
3.6.5	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	46
	Keuzestof	
	☒ Meer en weer	46
	blz. 8.☒.2 t/m 8.☒.12	
4	Evaluatie	50
4.1	Evaluatie (algemeen)	50
4.2	Evaluatie op niveau 8	50
4.2.1	Overzicht van de registratieformulieren	51
5	Toets en dictees	52
5.1	Instaptoets niveau 8	52
5.1.1	Scoring, registratie, interpretatie instaptoets niveau 8	53
5.1.2	Registratieformulieren instaptoets niveau 8	54
5.2	Controledictees	56
5.3	Einddictees en totaaldictee	61
5.3.1	Scoring, registratie, interpretatie controle-, einddictees en totaaldictee niveau 8	64
5.3.2	Registratieformulieren controle-, einddictees en totaaldictee niveau 8	65
6	Woordenlijsten	67

1 Doelstellingen

1.1 Algemene doelstellingen

De twee werkboeken van niveau 8 vormen de laatste onderdelen van de methode 'Spelling in de lift PLUS'. Met deze methode willen wij leerlingen met spellingproblemen de schrijfwijze van veelvoorkomende Nederlandse woorden aanleren. Het is de bedoeling dat de leerlingen deze woorden ook goed leren gebruiken in andere taalsituaties, zoals het schrijven van brieven, verhaaltjes, enzovoorts. Daartoe is het van groot belang dat de leerkracht er op toeziet dat het geleerde ook buiten de spellingles wordt toegepast. Leerlingen leren daar zelf steeds beter aan denken als zij een positieve instelling ten opzichte van het correct spellen hebben. Dit zal door de leerkracht gestimuleerd moeten worden, niet in de laatste plaats doordat hij/zij zelf het goede voorbeeld geeft.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de Algemene Inleiding van de methode.

1.2 Doelstellingen van niveau 8

Aan het eind van het eerste werkboek wordt van de leerling verwacht dat hij/zij

- veelvoorkomende woorden met q, x, y, c en th kan schrijven (bijvoorbeeld: mixer)
- veelvoorkomende woorden met een trema (bijvoorbeeld: drieën) en met de volgende 'uitgangen' kan schrijven:
 - iaal, eaal, ueel, ieel (bijvoorbeeld: speciaal)
 - isch (bijvoorbeeld: automatisch)
 - tie (bijvoorbeeld: definitie)
 - teit of held (bijvoorbeeld: boosheid).

Aan het eind van het tweede werkboek wordt van de leerling verwacht dat hij/zij

- veelvoorkomende woorden met de volgende spellingproblemen kan schrijven:
 - woorden eindigend op eum of ium (bijvoorbeeld: podium)
 - woorden met ch – die klinkt als sj – (bijvoorbeeld: chef)
 - woorden met g – die klinkt als zj – (bijvoorbeeld: giraf)
 - woorden met een ou – die klinkt als oe – (bijvoorbeeld: retour)
 - woorden met air, eau (bijvoorbeeld: ordinair)
 - woorden met het accent aigu (bijvoorbeeld: café)
 - restwoorden die ook uit een vreemde taal stammen, maar niet onder één van de bovenstaande categorieën vallen (bijvoorbeeld: computer, barbecue)
- ook van veelvoorkomende Nederlandse woorden met de volgende spellingproblemen wordt beheersing verwacht:
 - woorden met een ch in het midden – die klinkt als g – (bijvoorbeeld: kachel)
 - woorden met een b – die klinkt als p – (bijvoorbeeld: slab)
 - woorden die voorafgegaan worden door 's (bijvoorbeeld: 's nachts)
 - woorden met wr vooraan – dat klinkt als vr – (bijvoorbeeld: wraak).

In het onderdeel ' ☒ Meer en weer' van het kopieerblok wordt door middel van een aantal herhalingsbladzijden de kennis van de spellingproblemen van niveau 6 t/m 8 nog eens opgefrist.

Wij menen dat met het beëindigen van niveau 8 de onveranderlijke woorden voor leerlingen met spellingproblemen voldoende behandeld zijn.

De leerkracht moet echter blijven controleren of het geleerde in allerlei taalsituaties, zoals een verhaal, brief of opstel, wordt toegepast.

Daarnaast kan nu meer aandacht besteed worden aan bijvoorbeeld werkwoordsvormen en grammatica.

Bij het verdere gebruik van een taalmethode zal het accent grotendeels op andere taalfacetten dan de spelling gelegd moeten worden.

2 Analyse van de beginsituatie

2.1 Analyse van de beginsituatie (algemeen)

Wanneer men gaat werken met de methode 'Spelling in de lift PLUS' wordt allereerst de bijbehorende instaptoets afgenomen. De complete instaptoets is opgenomen in de Algemene Inleiding.

Een niveau wordt als beheerst beschouwd wanneer 80% van de woorden (16 van de 20) foutloos wordt geschreven.

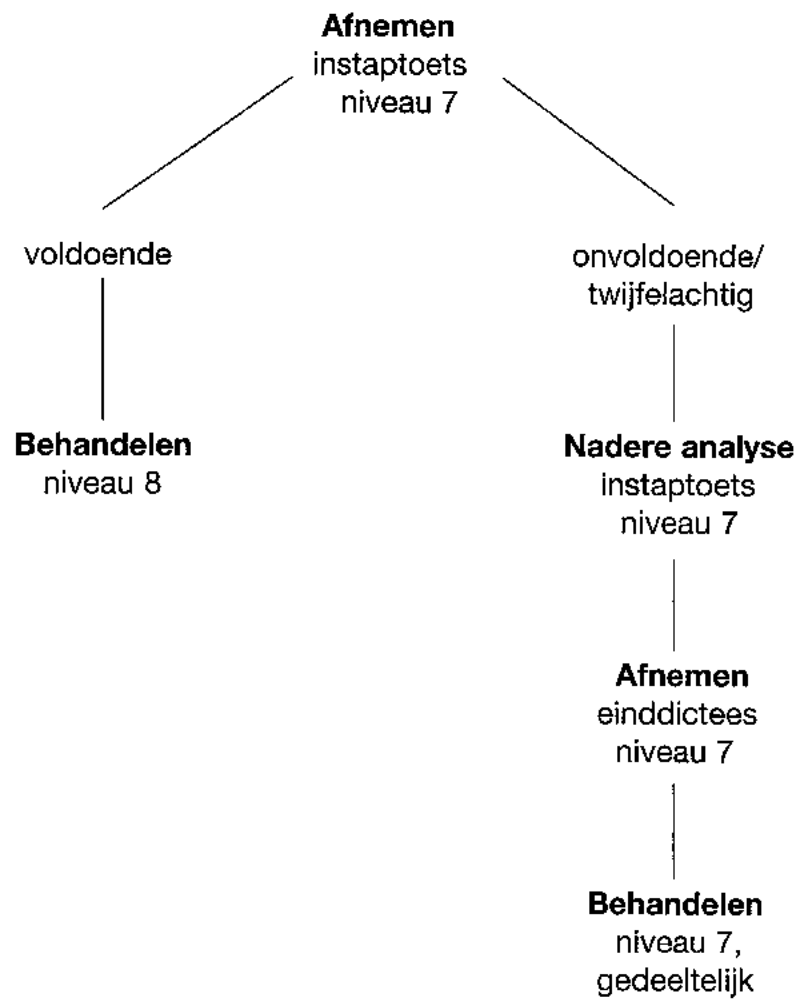
Maakt de leerling meer dan 4 fouten, dan volgt een analyse van de beginsituatie op het desbetreffende niveau.

2.2 Analyse van de beginsituatie op niveau 8

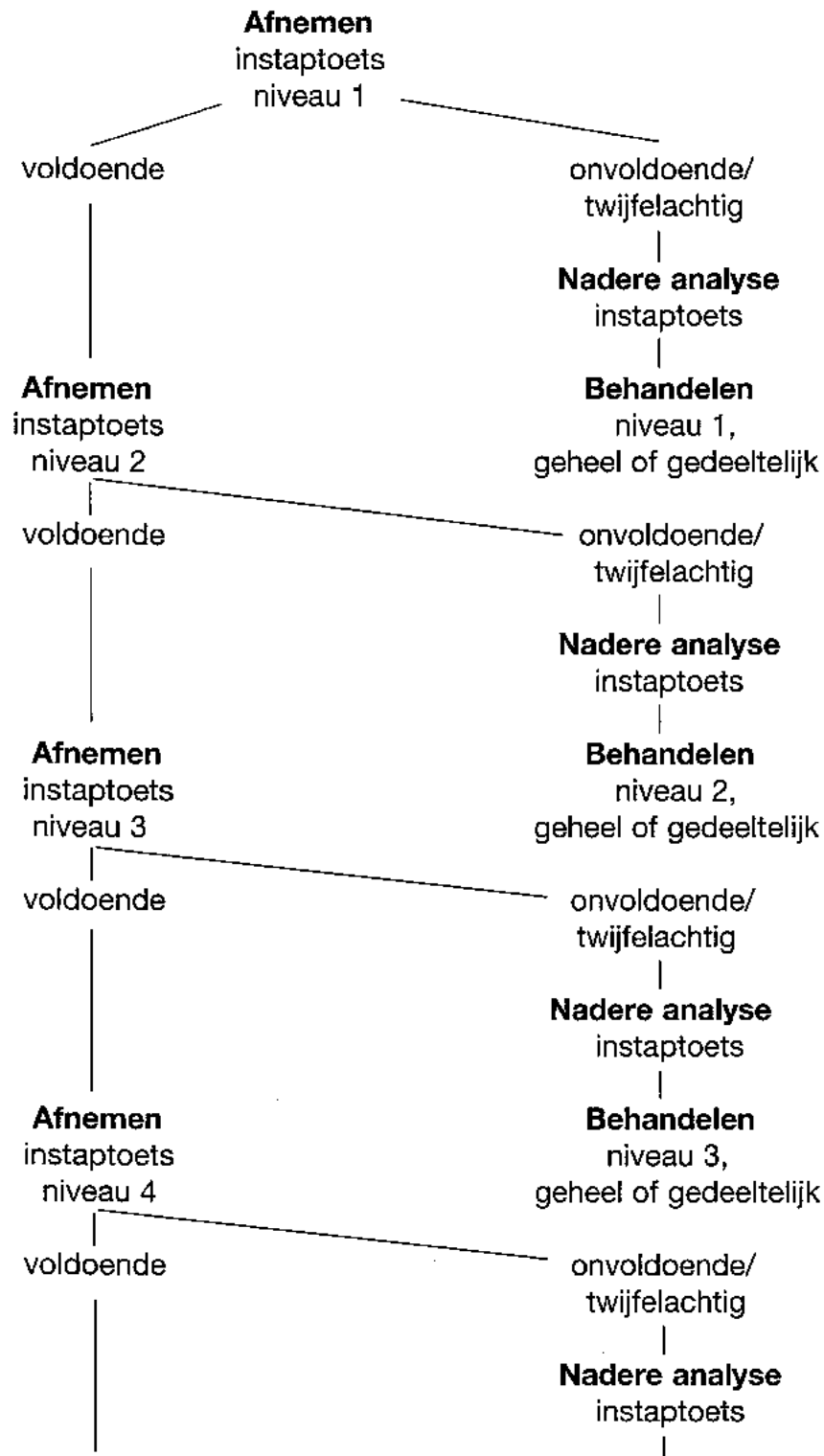
Bij leerlingen die met 'Spelling in de lift PLUS' werken, zal men anders te werk gaan bij het bepalen van de beginsituatie dan bij leerlingen die tussentijds in de methode stappen. In 2.2.1 wordt voor beide groepen de te volgen werkwijze schematisch gepresenteerd. Daarna worden in 2.2.2 en 2.2.3 beide modellen (beslisbomen) nader toegelicht.

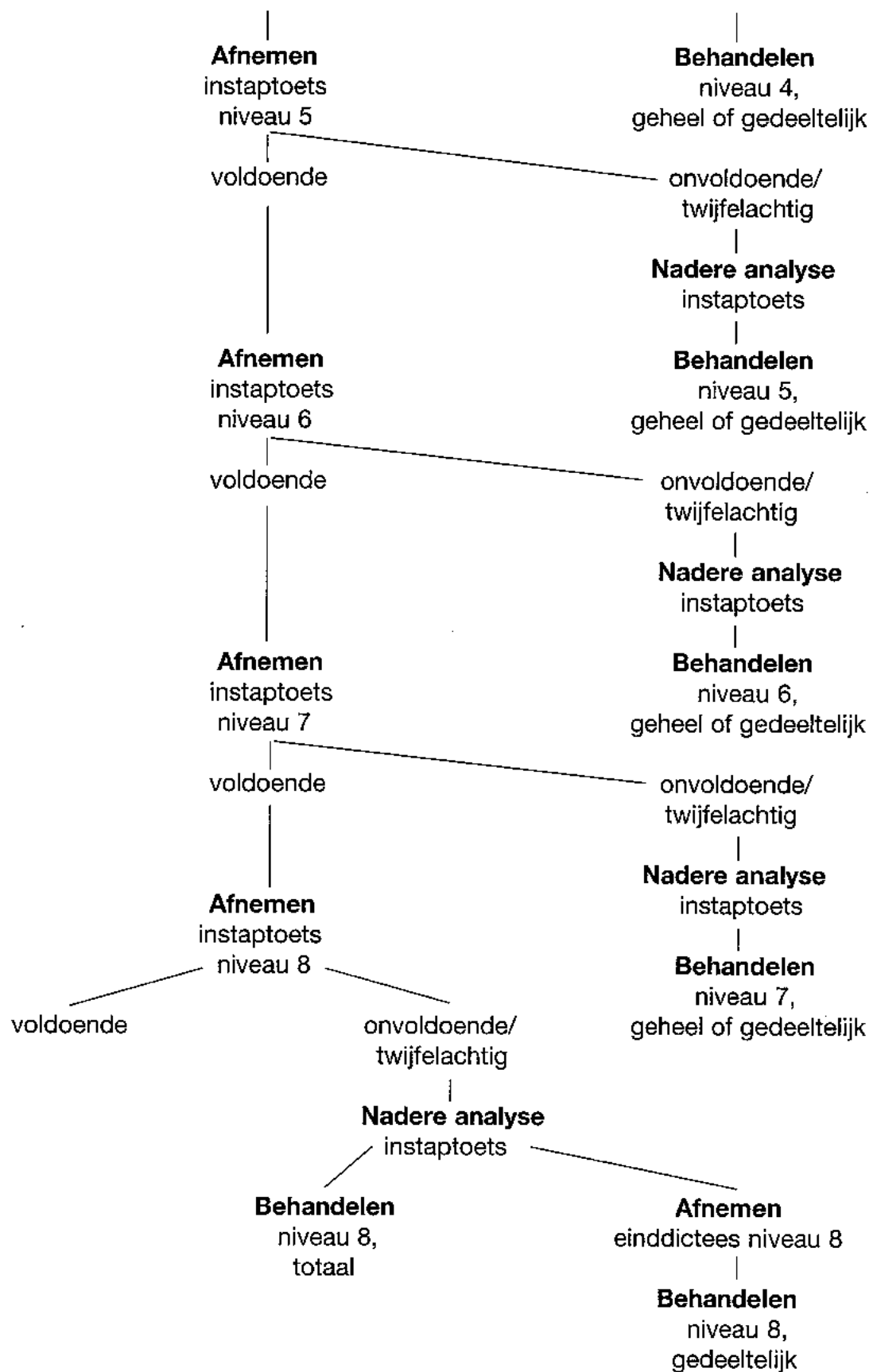
2.2.1 Schematisch overzicht van de analyse van de beginsituatie

Overstap binnen de methode
van niveau 7 naar niveau 8

Instap voor leerlingen die al spelling
(met een andere methode) hebben gehad.

2.2.2 Overstap van niveau 7 naar niveau 8

De instaptoets, hier wellicht beter uitstaptoets genoemd, van niveau 7 kan dienen als instaptoets voor niveau 8.

Deze is te vinden in de handleiding van niveau 7 (paragraaf 5.1) of in de Algemene Inleiding.

In deze toets wordt nagegaan of klinkerdief • verdubbelaar-woorden, verklein-woorden, moeilijke meervouden en ie=i-woorden voldoende beheerst worden (80% of meer goed). Is er sprake van voldoende beheersing, dan kan worden overgestapt naar niveau 8.

Wanneer er sprake is van onvoldoende of twijfelachtige beheersing, dan zal eerst moeten worden nagegaan, wat de leerling precies fout doet. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van de einddictees van niveau 7. Daarna kan besloten worden of, en zo ja, welke stof van niveau 7 eerst herhaald zal moeten worden.

2.2.3 Instap voor leerlingen die al spelling (met een andere methode) hebben gehad.

Men controleert eerst of de niveaus 1 t/m 7 beheerst worden. Dit doet men door het afnemen en analyseren van de bij de niveaus behorende instaptoetsen.

De A- en B-versie van de instaptoets van niveau 8 zijn te vinden in hoofdstuk 5 samen met een voorbeeld van de foutenregistratieformulieren (paragraaf 5.1.2). Alle foutenregistratieformulieren zijn opgenomen in het kopieerblok. Aan de hand van een analyse van een foutenregistratieformulier, kan worden bepaald of alle op niveau 8 behandelde categorieën beheerst worden. Door een nadere analyse kan de leerkracht bepalen welke oefenstof een leerling eventueel nog nodig heeft. Per spellingcategorie kan namelijk worden nagegaan of er sprake is van voldoende beheersing. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen categorie- en andere fouten. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat een leerling de combinatie 'tie' goed schrijft, maar een fout maakt met de klinkerdief (voorbeeld: naa tie). Binnen niveau 8 zal men daarom extra aandacht moeten besteden aan 'klinkerdief • verdubbelaar'.

Wanneer men na de analyse van de resultaten op de instaptoets nog twijfelt of een leerstofonderdeel wel of niet beheerst wordt, kan men als extra controle het einddictee van het desbetreffende onderdeel afnemen. De einddictees zijn te vinden in paragraaf 5.3.

Bij leerlingen met specifieke spellingproblemen kan de leerkracht eventueel een leerinhoud van niveau 8 apart aanbieden.

Te denken valt bijvoorbeeld aan een leerling die uitsluitend problemen heeft met 'moeilijke uitgangen' van woorden. Dan zou men dat onderdeel van het werkboek apart kunnen doorwerken.

3 Onderwijsleersituatie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de aspecten van de onderwijsleersituatie aan de orde die speciaal betrekking hebben op niveau 8. Punten die betrekking hebben op het totale pakket komen aan de orde in de Algemene Inleiding.

3.2 Leerinhouden en leerprincipes

3.2.1 Leerinhouden

Op niveau 8 komt achtereenvolgens aan de orde:

WERKBOEK DEEL 1

Basisstof

- I ● moeilijke letters
 - de letter q (blz. 2)
 - woorden met de letter x (blz. 3 t/m 5)
 - woorden met de letter y (blz. 6 t/m 8)
 - woorden met q, x, y door elkaar (blz. 9)
 - woorden waarin de c als s klinkt (blz. 10 t/m 13)
 - woorden waarin de c als k klinkt (blz. 14)
 - woorden met c = s en c = k door elkaar (blz. 15 t/m 18)
 - woorden met de letters th (blz. 19 t/m 21)
 - herhaling van alle moeilijke letters (blz. 22 en 23)
- II ● moeilijke uitgangen
 - woorden waarin een trema voorkomt (blz. 26 t/m 29)
 - woorden met de achtervoegsels iaal, eaal, ueel of ieel (blz. 30 en 31)
 - woorden met het achtervoegsel isch (blz. 32 t/m 34)
 - woorden met tie op het eind (blz. 35 t/m 37)
 - woorden met het achtervoegsel teit, heid (blz. 38 t/m 40)
 - herhaling van de moeilijke uitgangen (blz. 41 t/m 45)

WERKBOEK DEEL 2

Basisstof

- III ● leenwoorden
woorden die eindigen op eum of ium	(blz. 2)
woorden waarin de ch als sj klinkt	(blz. 3 en 4)
woorden waarin de g als zj klinkt	(blz. 5 t/m 7)
woorden waarbij de ou als oe
uitgesproken wordt	(blz. 8 en 9)
woorden met air en eau	(blz. 10)
woorden met het accent aigu	(blz. 11 en 12)
restwoorden afkomstig uit een vreemde taal	(blz. 13 t/m 18)
herhaling van de leenwoorden	(blz. 19 t/m 21)
- IV ● moeilijke Nederlandse woorden
woorden waarin een ch voorkomt die als g
uitgesproken wordt	(blz. 24 en 25)
woorden waarin een b voorkomt die als p
uitgesproken wordt	(blz. 26 en 27)
woorden met vooraan 's of wr	(blz. 28 en 29)
herhaling van moeilijke Nederlandse woorden	(blz. 30 en 31)

KOPIEERBLOK

Extra stof

☒ *Nog een keer*

- I ● moeilijke letters
q - x	(blz. 8. ☒ .2)
y	(blz. 8. ☒ .3)
c als s en c als k	(blz. 8. ☒ .4)
th	(blz. 8. ☒ .5)
- II ● moeilijke uitgangen
trema	(blz. 8. ☒ .6)
iaal, eaal, ueel, ieel	(blz. 8. ☒ .7)
isch	(blz. 8. ☒ .8)
tie	(blz. 8. ☒ .9)
teit, heid	(blz. 8. ☒ .10)
- III ● leenwoorden
eum, ium, ch = sj, g = zj	(blz. 8. ☒ .11)
ou = oe, air, eau,	(blz. 8. ☒ .12)
een accent aigu	
rest leenwoorden	(blz. 8. ☒ .13)

IV ● moeilijke Nederlandse woorden	
ch-g	(blz. 8. ☒.14)
b-p	(blz. 8. ☒.15)
's, wr	(blz. 8. ☒.16)

☐ *Net iets meer*

I ● moeilijke letters	
q, x	(blz. 8. ☐.2)
y	(blz. 8. ☐.3)
c als s en c als k	(blz. 8. ☐.4)
th	(blz. 8. ☐.5)
II ● moeilijke uitgangen	
trema	(blz. 8. ☐.6)
iaal, eaal, ueel, ieel	(blz. 8. ☐.7)
isch	(blz. 8. ☐.8)
tie	(blz. 8. ☐.9)
teit, heid	(blz. 8. ☐.10)
III ● leenwoorden	
eum, ium, ch = sj, g = zj	(blz. 8. ☐.11)
ou = oe, air, eau,	(blz. 8. ☐.12)
een accent	
rest leenwoorden	(blz. 8. ☐.13)
IV ● moeilijke Nederlandse woorden	
ch - g	(blz. 8. ☐.14)
b - p	(blz. 8. ☐.15)
's, wr	(blz. 8. ☐.16)

Keuzestof

☒ *Meer en weer*

- herhaling van de niveaus
1 t/m 8 door elkaar (blz. 8. ☒.2 t/m 8. ☒.12)

Voor een lijst van woorden met deze moeilijkheden verwijzen we naar hoofdstuk 6.

Werkwoordsvormen komen aan de orde voorzover zij vallen onder de categorie veelgebruikte woorden. Het systematisch vervoegen van werkwoorden komt niet aan bod.

3.2.2 Leerprincipes

Oriënteren en optimaliseren

Voor een nadere toelichting op de verschillende leerprincipes wordt verwezen naar de Algemene Inleiding (hoofdstuk 3). Hier wordt besproken op welke wijze oriënteren en optimaliseren op niveau 8 plaatsvinden.

Oriënteren

● De woorden die op niveau 8 aangeleerd worden zijn niet klankzuiver. Daarom is het van belang dat de leerlingen goed op de verschillende aspecten van elk spellingprobleem georiënteerd worden. Dit gebeurt op de volgende manieren:

I Moeilijke letters:

- De meestvoorkomende woorden met moeilijke letters worden aangeleerd door middel van inprenting van de visuele woordbeelden. Het aantal woorden met *q*, *x*, *y* en *th* is beperkt; het aantal woorden dat met een *c* geschreven kan worden, is echter erg groot.

Bij de uiteindelijke keuze van de aan te leren *c*-woorden hebben wij ons door de volgende overwegingen laten leiden:

- Er zijn woorden waarin de *c* als *s* klinkt. Deze woorden worden het eerst aangeboden. Om te bepalen of bij het lezen de *c* als *s* of als *k* uitgesproken moet worden, wordt een hulpregel aangeboden, namelijk:
'Leer deze les: bij *ce* – *ci* – *cij* klinkt de *c* als *s*!'

II Moeilijke uitgangen:

Ofschoon de titel van dit onderdeel anders suggereert, gaat het in dit deel van het werkboek niet alleen om uitgangen maar ook om achtervoegsels. Achtervoegsels onderscheiden zich van uitgangen doordat zij eraan voorafgaan.

Bij het woord 'geweldige' is 'ig' achtervoegsel en 'e' de uitgang. Gemakshalve – voor de leerlingen – noemen we nu óók de achtervoegsels 'uitgangen'.

Hieronder geven wij een korte omschrijving van elk spellingprobleem uit dit onderdeel, en de wijze waarop we de leerlingen erop oriënteren.

– *trema*

Bij het *trema* gaat het niet alleen om een uitgang. De twee puntjes op een letter geven aan waar de nieuwe klankgroep begint, dus hoe je dat woord moet lezen. Zo bestaat er minder kans op een verkeerde uitspraak.

Kanttekeningen voor de leerkracht:

- een *trema* heeft soms een functie bij meervoudvorming: drieën; reeën.
- moeilijkheden doen zich vooral voor bij het schrijven van woorden als: officieel – officiële (wel/geen *trema*!)

Bij de aanwijzingen per bladzijde gaan wij hier wat verder op in.

- de uitgangen *eum*, en *eus* krijgen nooit een trema. Voorbeeld: museum.
- bij afbreking van het woord vervalt het trema. Voorbeeld: ge-eist.
De leerlingen worden op trema's georiënteerd door hen allereerst geschreven woorden met trema's correct te leren uitspreken. Vervolgens wordt een aantal woorden met trema's ingeprent.
- *iaal, eaal, ueel, ieel*
Probleem bij deze uitgangen is dat bij het uitspreken ervan een *j* of *w* gehoord wordt, die niet opgeschreven mag worden.
Bovendien mag bij de uitgang *ieel* geen trema gezet worden (zie ook onderdeel 'trema'), maar moet dit wel bij *iële*.
Na het oriënteren van de leerlingen op het verschil in uitspraak en schrijfwijze wordt een aantal veelvoorkomende woorden aangeleerd door middel van inprenting.
- *isch*
Dit achtervoegsel komt altijd achter de stam van het woord. Voorbeeld: telefonisch.
Ook woorden met *isch* worden aangeleerd door middel van inprenting.
- *tie*
Bij dit spellingprobleem zijn twee aspecten te onderscheiden, namelijk:
 1. *ti(e)* wordt als *tsie* uitgesproken. Voorbeeld: attentie
 2. *ti(e)* wordt als *sie* uitgesproken. Voorbeeld; actie.
 De leerlingen worden georiënteerd op dit verschil tussen uitspraak en schrijfwijze. Wederom is gekozen voor inprenting van de woorden.
- *teit, heid*
De veelvoorkomende woorden worden door middel van inprenting aangeleerd.
Tijd is alleen met een lange *ij* als het met de klok te maken heeft.

III Leenwoorden:

Leenwoorden zijn woorden die aan een andere taal ontleend zijn. De in dit werkboek aangeboden leenwoorden zijn geselecteerd uit woordfrequentielijsten en aangevuld met woorden die naar onze mening veelvuldig in het huidige, dagelijkse taalgebruik voorkomen. Wij denken daarbij aan woorden als 'team', 'make-up', 'shampoo', enzovoorts. Alle leenwoorden worden door middel van inprenting aangeleerd:

- *eum, ium*
Bij het uitspreken van woorden die eindigen op *eum* of *ium* hoor je vóór *um* een *j*, maar deze mag niet opgeschreven worden.
- *ch = sj*
Met name bij Franse leenwoorden spreekt men de *ch* als *sj* uit. Voorbeeld: chef.
- *g = zj*

Eveneens bij Franse leenwoorden als 'horloge' en 'energie' moeten de leerlingen weten dat je *zj* hoort, maar *g* schrijft.

- *ou = oe*
- *air*
- *eau*

Bij deze onderdelen moeten de leerlingen eveneens georiënteerd worden op het verschil in uitspraak en schrijfwijze.

- *woorden met een accent*

Om de stof voor onze leerlingen niet al te moeilijk te maken hebben wij ons in dit werkboek beperkt tot woorden met het accent aigu. Zo'n accent geeft de uitspraak van de klinker in een woord aan.

Niet behandeld worden de accenten ` en ^. Evenmin gaat het ons hier om het beklemtonen van Nederlandse woorden door middel van accenten (hè, hé).

- *restwoorden*

We hebben ongeveer 50 woorden geselecteerd die veel gebruikt worden. Deze selectie is natuurlijk niet uitputtend. Aanvulling door de leerkracht blijft mogelijk. Ook kan een methode Engels in het basisonderwijs hier mogelijk goed op aansluiten.

Om de aanbieding van de restwoorden te structureren zijn een aantal belangstellingsgebieden onderscheiden, te weten: restaurant, supermarkt, vakantie, vrije tijd en school. Deze belangstellingsgebieden fungeren als een soort 'kapstok' waaraan de restwoorden opgehangen zijn.

IV Moeilijke Nederlandse woorden:

In dit werkboek hebben wij ons beperkt tot drie spellingcategorieën met moeilijke Nederlandse woorden.

Behandeld worden:

- *woorden met een ch* in het midden – die klinkt als *g* –
- *woorden met een b* in het midden of met een *b* aan het eind
- *'s voor een woord*

Dit onderdeel is beperkt tot de tijdsaanduidingen: 's morgens, 's middags, 's avonds, 's nachts, 's zomers en 's winters.

De betekenis van dit stukje 's is 'in de'. Dus 's middags betekent: in de middag.

- *woorden die beginnen met wr.* Bij deze woorden hoor je een *vr*, maar schrijf je *wr*. Bijvoorbeeld: *wraak*.

Nadat de leerlingen op het verschil in uitspraak en schrijfwijze georiënteerd zijn, worden de woorden door middel van inprenting aangeleerd.

- In het onderdeel '☒ Meer en weer' van het kopieerblok worden de spellingproblemen van niveau 6 tot en met 8 nog eens kort herhaald, maar ook enigszins uitgebreid. Zo komen bijvoorbeeld bij de herhaling van *ie = i* nu ook woorden als 'politie' en 'militair' aan de orde.

De luistervink-, klinkerdief- en verdubbelaar-woorden worden niet afzonderlijk herhaald, maar zijn bij de andere spellingcategorieën ondergebracht.

Per spellingprobleem wordt kort verwezen naar eerder geleerde regels en 'ezelsbruggetjes'. De bedoeling hiervan is om de leerlingen weer even op het goede spoor te zetten, en dus niet een uitgebreide oriëntatie te bieden.

- Over de *betekenis* van de woorden moet regelmatig met de leerlingen gepraat worden. Het werkboek bevat ook speciaal daarop gerichte oefeningen. Het gebruik van een woordenboek moet voor een leerling heel gewoon zijn.

Optimaliseren

- Het gaat hier om het *verinnerlijken*, *verkorten*, *automatiseren* en *generaliseren* van de spellinghandeling.

Automatiseren: na het bevorderen van een correcte uitspraak worden nieuwe woorden van niveau 8 veelal visueel ingeprent. Dit inprenten dient zoveel mogelijk per groepje letters te gebeuren, en niet letter voor letter. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de woordbeelden bij de leerlingen 'uit de pen vloeien'.

Het spellen is dan een automatisme geworden.

Generaliseren: van de leerlingen wordt verwacht dat zij hun nieuwe kennis niet alleen bij losse woorden toepassen, maar ook in zinnen en verhaaltjes. Hieraan wordt aandacht besteed in de werkboeken. De leerkracht zal er voor moeten zorgen dat de nieuwe kennis ook buiten de spellingles wordt toegepast.

Isoleren, discrimineren en integreren

De verschillende nieuwe spellingproblemen van niveau 8 worden zoveel mogelijk geïsoleerd aangeboden. Pas wanneer de leerling na een aantal oefeningen het nieuwe probleem min of meer beheerst, wordt een volgend spellingprobleem geïntroduceerd. In '☒ Meer en weer' van het kopieerblok wordt de stof door elkaar behandeld.

Voor het leerprincipe **controleren** wordt verwezen naar de Algemene Inleiding (paragraaf 3.1.3).

Om de leerlingen te **motiveren** hebben wij geprobeerd om visueel aantrekkelijke, speelse en gevarieerde oefeningen te maken. Naast oefeningen met een duidelijke, sterke structuur zijn er ook regelmatig oefeningen waarbij woorden verzonnen moeten worden of waarbij zelfstandig zinnen en verhaaltjes gemaakt moeten worden.

3.3 Didactische werkvormen

Hierbij onderscheiden we op niveau 8:

- a de oefeningen en aanwijzingen uit de handleiding
- b de oefeningen uit de werkboeken
- c de oefeningen uit het kopieerblok die bestaan uit:
 - ☒ Nog een keer:
herhalingsstof voor uitvallers gekoppeld aan de controledictees
 - ☐ Net iets meer:
verrijkingsstof gekoppeld aan de controledictees
 - ☒ Meer en weer:
generalisatiestof voor alle leerlingen

3.3.1 De handleiding

Hierin zijn de instructies bij de oefeningen te vinden. Die dienen onder meer te omvatten: het bespreken van de betekenis van nieuwe woorden, een uitgebreide oriëntatie op een nieuw probleem, het vooraf bespreken van oefeningen uit het werkboek, het nabespreken van de gemaakte oefeningen (met een individuele leerling of klassikaal voor het bord).

Ook de verschillende *dictees* zijn in de handleiding te vinden. Voor een goede controle van het spellingproces dienen ze regelmatig afgenomen, geanalyseerd en nabesproken te worden.

Naast woorddictees zijn er zinnendictees om te kijken of de spelling niet alleen op woordniveau beheerst wordt, maar ook op zinsniveau functioneert. In zowel de woord- als zinnendictees zijn 'afleidende woorden' opgenomen. Dit zijn woorden die een lettercombinatie bevatten die auditief moeilijk te onderscheiden is van de aangeleerde spellingcategorie. Bij de beoordeling worden ook deze zogenaamde afleiders betrokken.

De inhoud van opgenomen *auditieve oefeningen* en *klassikale oefeningen* is ook in de handleiding terug te vinden.

3.3.2 De werkboeken

Basisstof

Bij het aanleren en oefenen van nieuwe spellingcategorieën op dit niveau speelt de *visuele inprenting* een grote rol. Door een beperkt aantal woorden steeds opnieuw te laten schrijven wordt een schrijfmotorisch woordbeeld ingeslepen.

Naast deze grafisch-fonologische informatie wordt ook aandacht besteed aan semantische en syntactische functies door, met behulp van afbeeldingen en zinnen, de betekenis van woorden te verduidelijken en aan te geven hoe ze gebruikt kunnen worden.

Ook op niveau 8 hebben de leerlingen de *gerichte instructies* van de leerkracht tijdens de spellingles nodig. Het is dus niet de bedoeling dat een leerling geheel

zelfstandig een werkboek doorwerkt.

De leerkracht moet regelmatig controleren of de leerling de aanwijzingen bij de oefeningen goed begrepen heeft. Samen met de leerlingen dient er geoefend te worden op een *correcte uitspraak* van de nieuwe woorden van niveau 8.

Hoe spellingonderwijs in een groep of in een school georganiseerd kan worden, zodanig dat alle leerlingen op hun eigen niveau instructie ontvangen, wordt beschreven in de Algemene Inleiding.

3.3.3 Het kopieerblok

Extra stof

☒ *Nog een keer*

(de herhalingsstof voor uitvallers)

Aan ieder controledictee is een bladzijde herhalingsstof gekoppeld. Als blijkt dat bepaalde spellingstof nog niet voldoende beheerst wordt, kan deze voor extra oefening worden gebruikt. Deze herhalingsstof is te vinden in het kopieerblok (blz.8. ☒.2 t/m 8. ☒.16).

De moeilijkheidsgraad van de oefeningen is vergelijkbaar met die van de basisstof.

De aanwijzingen voor de bladzijden herhalingsstof zijn te vinden in deze handleiding, namelijk in paragraaf 3.6.3.

☐ *Net iets meer*

(de verrijksstof)

Aan ieder controledictee is ook een bladzijde verrijksstof gekoppeld.

Deze is bedoeld voor de betere leerlingen, die blijk gegeven hebben de basisstof voldoende te beheersen, maar nog moeten wachten op de (groeps)instructie voordat ze verder kunnen.

De verrijksstof is eveneens opgenomen in het kopieerblok (blz. 8. ☐.2 t/m 8. ☐.16).

De moeilijkheidsgraad van de verrijksstof ligt iets hoger dan van de basisstof. De leerlingen moeten bijvoorbeeld meer zelf bedenken. In paragraaf 3.6.4 van deze handleiding zijn de aanwijzingen bij de bladzijden verrijksstof te vinden.

Keuzestof

☒ *Meer en weer*

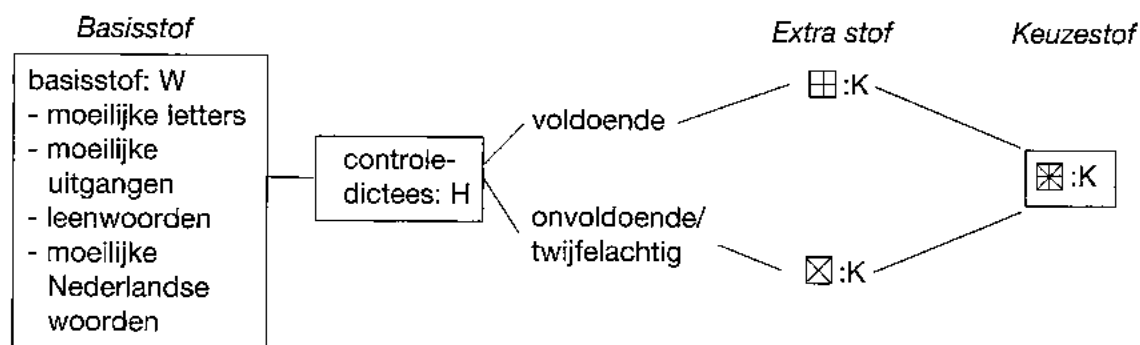
(de generalisatiestof voor alle leerlingen)

Nadat alle categorieën van niveau 8 afzonderlijk zijn behandeld, is het de bedoeling dat alle leerlingen vervolgens '☒ Meer en weer' uit het kopieerblok doorwerken. Hierin wordt al het reeds geleerde herhaald. De nadruk ligt op de spellingproblemen van niveau 6 t/m 8. Deze categorieën worden herhaald en enigszins uitgebreid. In '☒ Meer en weer' zijn *klassikale oefeningen* opgenomen. Hierin wordt op speelse wijze geoefend met de aangeboden woorden.

'☒ Meer en weer' wordt afgesloten met een totaaldictee.

3.4 'Spelling in de lift Plus' als hoofdmethode

Op scholen waar 'Spelling in de lift PLUS' de hoofdmethode is, kan het gebruik van de verschillende onderdelen als volgt in beeld worden gebracht:

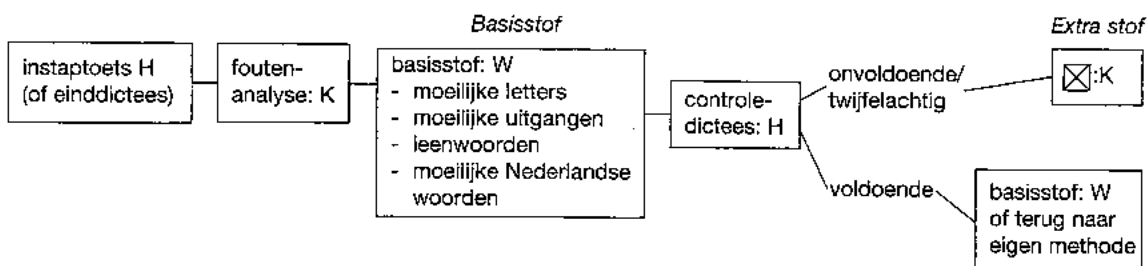

W = werkboeken; H = handleiding; K = kopieerblok

Dus: *alle* leerlingen krijgen hier de basisstof uit de werkboeken en na het doorwerken van de twee werkboeken, '☒ Meer en weer' uit het kopieerblok (blz. 8. ☒.2 t/m 8. ☒.12). Afhankelijk van de prestaties bij de controledictees krijgen sommige leerlingen herhalingsstof of verrijkingsstof, beide uit het kopieerblok ('☒ Nog een keer': blz.8. ☒.2 t/m 8. ☒.16 en '☐ Net iets meer': blz.8. ☐.2 t/m 8. ☐.16).

3.5 'Spelling in de lift Plus' als remediërende methode

Wordt 'Spelling in de lift PLUS' uitsluitend voor het opvullen van hiaten gebruikt (remediërend), dan kan het gebruik er als volgt uitzien:

W = werkboeken; H = handleiding; K = kopieerblok

Op grond van een foutenanalyse wordt met behulp van de registratieformulieren uit het kopieerblok, vastgesteld welke spellingcategorieën onvoldoende of twijfelachtig beheerst worden. Die krijgt de leerling dan uit het werkboek van 'Spelling in de lift PLUS' aangeboden.

Bij onvoldoende of twijfelachtige prestaties bij de controledictees kan bovendien herhalingsstof '☒ Nog een keer' uit het kopieerblok worden aangeboden.

Het onderdeel '☐ Net iets meer' (verrijkingsstof) zal, wanneer 'Spelling in de lift PLUS' als remediërende methode wordt ingezet, niet of nauwelijks gebruikt worden.

‘ Meer en weer’ (de generalisatiestof) kan gebruikt worden voor die leerlingen die problemen hebben met het generaliseren van het eerder geleerde. Ook voor leerlingen die problemen hebben met het blijven toepassen van een eerder geleerd spellingprobleem als er andere stof bijkomt, kan onderdeel ‘ Meer en weer’ een functie hebben.

3.6 Aanwijzingen per bladzijde

3.6.1 Aanwijzingen per bladzijde (algemeen)

● De takenkaart

De takenkaart (die op de binnenkant van de kapt van het werkboek staat) is bedoeld als inleiding op het werkboek. Op deze kaart staat wat de leerlingen in het werkboek gaan leren. Het is bovendien de bedoeling dat de leerlingen zelf de takenkaart na een gemaakt controledictee invullen.

Dit gaat als volgt:

voldoende beheersing (80% of meer)

twijfelachtige beheersing (60-80%)

onvoldoende beheersing (minder dan 60%)

Het tweede vak achter de verschillende leerstofonderdelen is bedoeld om eventueel na een herhaling in te vullen.

● Auditieve oefeningen

De instructie en de aan te bieden woorden staan in een kader.

● Klassikale oefeningen

Samen

De instructie voor deze oefeningen is in deze handleiding te vinden. Evenals bij de auditieve oefeningen is er een kader omheen geplaatst.

● Dictees

Controledictee

Einddictee

Totaal dictee

Deze dictees zijn te vinden in de handleiding in respectievelijk paragraaf 5.2 en 5.3.

● Betekenis van woorden

Het is belangrijk dat de leerlingen de betekenis van de aangeboden woorden kennen. Controleer dit regelmatig door de leerlingen ernaar te vragen of door ze zin-

nen te laten maken met de desbetreffende woorden.
Stimuleer het gebruik van een woordenboek.

● Zinnen maken

Om spelling te laten functioneren zijn de oefeningen waarbij de leerlingen zelf zinnen moeten maken van veel belang.
Let erop dat het tot nu toe geleerde wordt toegepast. Behalve de woorden van niveau 8 moeten ook die van niveau 1 t/m 7 correct geschreven zijn.

● Creativiteit

Bij oefeningen is niet altijd sprake van één juist antwoord. Als een leerling een ander woord invult dan auteurs in gedachten hadden, maar dat wel in de oefening past, moet dit vooral niet fout gerekend worden.
De creativiteit van leerlingen mag niet worden afgeremd!
Een speels omgaan met taal en spelling vinden wij erg belangrijk.

● Bladzijde-aanduiding in het kopieerblok

Bij ieder controledictee staat een verwijzing naar de bijbehorende stof uit '☒ nog een keer' en '☐ Net iets meer'.
Het eerste cijfer geeft het niveau aan, dan volgt de aard van de stof en ten slotte het paginanummer. Dus 8. ☒.2 betekent: niveau 8, 'Nog een keer', bladzijde 2.
De keuzestof wordt op eenzelfde manier aangegeven; 8. ☒.4 betekent niveau 8, 'Meer en weer', bladzijde 4.

3.6.2 Aanwijzingen per bladzijde voor de werkboeken

BASISSTOF

DEEL 1

1 MOEILIJKE LETTERS

● Bladzijde 2

Bij de q is alleen het woord 'aquarium' belangrijk.
Oefen bij oefening 3 eerst mondeling met het maken van verschillende zinnen.

● Bladzijde 3

Eerst worden de woorden met een x geïntroduceerd. Neem die woorden met de groep door. Laat de moeilijke woorden bijvoorbeeld opzoeken in het woordenboek. Laat de leerling zelf samenstellingen opnoemen met 'ex'.

Oefening 2

De woorden zijn:

box - maximum - saxofoon - explosie - mixer - triplex - textiel - taxi.

● Bladzijde 5

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ Herhalingsstof: bladzijde 8. ☒ .2

☐ Verrijkingstof: bladzijde 8. ☐ .2

● Bladzijde 6

Oefening 1

Hier worden alle belangrijke **y**-woorden geïntroduceerd.

Laat de woorden lezen. De leerlingen moeten daarbij goed naar de verschillende uitspraken van de **y** luisteren.

Bespreek ook de betekenis van de woorden. Laat ze eventueel in het woordenboek opzoeken.

● Bladzijde 7

Oefening 2

De woorden zijn:

1. pyjama 2. Egypte 3. symfonie 4. hobby 5. yoghurt 6. gymnastiek

Oefening 3

De woorden zijn:

symfonie	type	hypnose	yoghurt
symbool	typen	hyena	yoga

● Bladzijde 8

Oefening 2

In de puzzel komt onder de pijl het woord 'systeem' te staan.

● Bladzijde 9

Oefening 2

De woorden zijn:

explosie - hyena - textiel - aquarium - yoghurt - Luxemburg - Egypte - luxe - typen - mysterie - expres - saxofoon.

Na oefening 2 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ Herhalingsstof: bladzijde 8. ☒ .3

☐ Verrijkingstof: bladzijde 8. ☐ .3

● Bladzijde 10

Op deze bladzijde worden de woorden waarin de **c als s** klinkt geïntroduceerd. Deze woorden moeten hardop met de leerlingen gelezen worden, zodat ze horen dat de 'c' als 's' klinkt.

Oefening 2

De regel: 'Leer deze les: bij de ce - ci - cij klinkt de c als s!'

Om verwarring bij de uitspraak te voorkomen moeten de leerlingen met behulp hiervan eerst de c = s-woorden vlot leren lezen, voordat de c = k-woorden behandeld worden.

Oefening 3

De goede c-woorden zijn:

1. cijfers
2. procent
3. cirkel
4. lucifers
5. hyacint
6. centimeter
7. citroen
8. narcis

● Bladzijde 11

Oefening 2

De woorden zijn achtereenvolgens:

1. officier
2. feliciteren
3. principe
4. centimeter
5. recept
6. cijfer
7. cel
8. citroen

● Bladzijde 12

Oefening 2

De woorden zijn:

rapportcijfer, cirkelzaag, lucifersdoosje, kerncentrale, stencilpapier, winkelcentrum, decembermaand, citroensap

Oefening 3

De woorden zijn:

oceaan - cent - cement - centraal.

● Bladzijde 13

Oefening 3

De woorden, die bij de plaatjes passen, zijn:

cirkel - officier - narcis - december - lucifers - citroen - medicijn - centimeter.

● Bladzijde 14

Bovenaan de bladzijde worden de woorden geïntroduceerd waarin de **c als k** klinkt.

● Bladzijde 15

Oefening 3

De oplossing van de kruiswoordpuzzel is:

1. inclusief 2. Cuba 3. recept 4. provincie 5. acrobaat 6. officier 7. cent
8. procent 9. precies

Het woord dat met de letters uit de omrande hokjes gemaakt kan worden, is 'centraal'.

● Bladzijde 16

Op deze bladzijde worden zes extra moeilijke woorden behandeld, namelijk woorden waarin twee c's voorkomen: één **c als s** en één **c als k** (bijvoorbeeld: 'concert').

Deze zes woorden worden door middel van gevarieerde oefeningen ingeprint.

Oefening 3

De woorden zijn:

succes, accent, circus, concentreren

● Bladzijde 17

Oefening 3

Het spreekwoord is:

'Je moet me geen knollen voor citroenen verkopen!'

Klassikale oefening

Partnerdictee:

De leerlingen werken in tweetallen. Ze nemen bladzijde 17 voor zich en dicteren elkaar om de beurt een woord met een **c als moeilijke letter** van deze bladzijde. Ze kijken in eerste instantie elkaars werk na.

● Bladzijde 18

Na oefening 2 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ .4

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 8. ☐ .4

● Bladzijde 19

Oefening 1

Op deze bladzijde worden de **th**-woorden geïntroduceerd. Bespreek wat de woorden betekenen, laat ze eventueel opzoeken in het woordenboek.

Laat de leerlingen zelf samengestelde woorden bedenken met **thee** en **thuis**.

● Bladzijde 20

Oefening 1

Er zijn soms meer mogelijkheden om de zin ontkennend te maken. Laat de leerlingen dit ervaren.

Let ook op de interpunctie en op de spelling van de andere woorden.

Oefening 3

De woorden zijn achtereenvolgens:

1. theater 2. theedoek 3. bibliotheek 4. discotheek 5. thermometer
6. theelepels 7. thermoskan 8. thuisblijven

● Bladzijde 21

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ Herhalingsstof: bladzijde 8. ☒ 5

☐ Verrijksstof: bladzijde 8. ☐ 5

● Bladzijde 23

Oefening 1

Het gaat alleen om het invullen van woorden met het juiste aantal letters; de plaats van de gegeven letters kan variëren.

Tot besluit van het onderdeel 'I MOEILIJKE LETTERS' wordt een *einddictee* gemaakt. Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.3.

II MOEILIJKE UITGANGEN

● Bladzijde 26

Op deze bladzijde wordt eerst het begrip '**trema**' geïntroduceerd.

Oefening 1

Het begrip (trema) kan verder uitgelegd worden aan de hand van de woorden uit deze oefening. Laat de woorden eventueel in klankgroepen verdelen, bijvoorbeeld:

papieren: /pa/pie/ren

kopiëren: /ko/pi/ë/ren

Nu kan goed duidelijk gemaakt worden dat bij het trema een nieuwe klankgroep begint. Bespreek ook, waar nodig, de betekenis van de woorden uit oefening 1.

● Bladzijde 29

Oefening 3

Bespreek eventueel de oefening eerst mondeling met de leerlingen. Het vormen

van correcte meervouden kan voor een aantal leerlingen immers een probleem zijn, bijvoorbeeld door hun gebrekkige woordenschat. Laat hen daarom het meervoud van elk woord noemen en er een zinnetje mee bedenken. Daarna pas de meervouden op laten schrijven.

Na oefening 4 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ 6

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 8. ☐ 6

● Bladzijde 30

Op deze en de volgende bladzijden worden de uitgangen **iaal**, **eaal**, **ueel** en **ieel** behandeld. Bespreek met de leerlingen het verschil tussen de uitspraak en de schrijfwijze:

'je hoort bij de laatste klankgroep een j of een w, maar je mag deze niet opschrijven'.

Oefening 1

Bij de uitgang **ieel** zit er een addertje onder het gras. Je schrijft namelijk 'officieel' niet met een trema, maar 'officiële' wel! Ditzelfde geldt bijvoorbeeld voor 'principeel' en 'financieel'.

Als de uitgang niet verbogen wordt, hoeft er dus geen trema op.

De voorbeelden van hierboven kunnen goed met de leerlingen besproken worden aan de hand van de woorden bij deze oefening.

Oefening 2

De woorden die in de puzzel ingevuld moeten worden zijn:

1. liniaal 2. materiaal 3. actueel 4. ideaal 5. financieel 6. speciaal 7. individueel

● Bladzijde 31

Oefening 1

De antwoorden zijn:

1. eventueel 2. provinciaal 3. officiële 4. Italië 5. ruïne 6. materiaal 7. skiën
8. tweeën 9. neurien 10. financieel

Oefening 2

De goede woorden zijn:

 - ideaal

 - reünie

 - reeën

 - individueel

 - drieën

 - sociaal

 - liniaal

Na bladzijde 31 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8.☒.7

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 8.☐.7

● Bladzijde 32

Op deze bladzijde wordt het achtervoegsel **isch** geïntroduceerd.

Bespreek met de leerlingen dat wanneer je 'ies' hoort, je meestal *isch* moet opschrijven.

Oefening 1

De meeste woorden die op *isch* eindigen hebben een moeilijk uit te leggen betekenis. Het verdient daarom aanbeveling om de betekenis van de woorden van oefening 1 samen met de leerlingen te bespreken.

● Bladzijde 34

Oefening 3

isch(e)-woorden die ingevuld zouden kunnen worden zijn:

tropisch, elektrisch, biologisch, grafisch, technische, communistische, logische, komisch, typisch, Belgische, Atlantische, Egyptische, olympische, Israëlische, chemisch, praktische, automatische, romantisch

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8.☒.8

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 8.☐.8

● Bladzijde 35

Oefening 1

Hier worden woorden met **tie** op het eind aan de orde gesteld. Bespreek het verschil tussen uitspraak en schrijfwijze. Voorbeelden:

prestatie: uitspraak /tsie/, je schrijft tie.

productie: uitspraak /sie/, je schrijft tie.

● Bladzijde 37

Oefening 3

De woorden zijn:

redactie - garantie - variatie - situatie - attentie - directie - operatie - vakantie.

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8.☒.9

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 8.☐.9

● Bladzijde 38

Op deze bladzijde worden woorden met het achtervoegsel **teit** aangeboden.

Oefening 3

De woorden zijn:

1. majesteit 2. mentaliteit 3. sportiviteit 4. specialiteit 5. kwaliteit 6. activiteit
7. publiciteit 8. brutaliteit 9. universiteit

● Bladzijde 39

Op deze bladzijde worden woorden met **heid** als achtervoegsel geïntroduceerd.

Klassikale oefening

Woorddictee:

1. In september hebben wij een reünie
2. Dit is een speciaal geval.
3. Er is een technische storing.
4. Ik zet een advertentie.
5. Die stof is van goede kwaliteit.
6. Nauwkeurigheid is bij dat werk erg belangrijk.
7. Wat heb jij veel ideeën!
8. Ik heb dat telefonisch afgesproken.
9. Ik wil graag wat informatie.
10. Kun je dat eventueel voor mij doen?

Schrijf op:

reünie
speciaal
technische
advertentie
kwaliteit
nauwkeurigheid
ideeën
telefonisch
informatie
eventueel

Laat de leerlingen in tweetallen elkaars werk nakijken. Eén leerling kan eventueel de woorden op het bord schrijven.

● Bladzijde 40

Oefening 1

De woorden zijn:

1. elektriciteit 2. majesteit 3. gladheid 4. waarheid 5. veiligheid 6. verantwoordelijkheid 7. schoonheid 8. werkelijkheid 9. verlegenheid 10. verkoudheid

Na oefening 2 wordt een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee is opgenomen in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ 10

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 8. ☐ 10

● Bladzijde 41

Oefening 2

De volgende woorden passen bij elkaar:

vlugheid - traagheid

praktisch - theoretisch

fantasie - werkelijkheid

brutaliteit - beleefdheid

leugen - waarheid

nationaal - internationaal.

● Bladzijde 42

Oefening 3

De juiste vorm is:

1. democratisch 2. nationale 3. officiële 4. traditionele 5. tropische
6. intelligente 7. actief

● Bladzijde 43

Oefening 1

De woorden kunnen in meerdere kolommen passen,
bijvoorbeeld: spec: specialistisch - speciaal - specialiteit.

Na oefening 3 volgt een klassikale oefening.

Klassikale oefening

Zelfdictiee:

De leerkracht schrijft de onderstaande groepjes woorden op het bord.

Nu wijst hij zo'n groepje aan, de leerlingen bekijken de twee woorden goed en leren ze van buiten. Daarna wordt het groepje woorden uitgeveegd en de leerlingen moeten de twee woorden op een blaadje schrijven.

Op dezelfde manier worden de andere groepjes afgewerkt.

Na afloop worden alle woordjes nog eens met alle leerlingen besproken.

De groepjes zijn:

operatie
kwaliteit

injectie
mentaliteit

specialiteit
contributie

organisatie
universiteit

majesteit
redactie

● Bladzijde 44

Oefening 2

Eventueel kan de leerkracht deze oefening eerst mondeling met de leerlingen doornemen. Sommige meervoudsvormen zullen namelijk niet zo bekend zijn, bijvoorbeeld:

hoeveelheid - hoeveelheden

organisatie - organisaties.

● Bladzijde 45

Tot slot van dit werkboek wordt een *einddictee* gemaakt. Hiermee wordt het onderdeel 'II MOEILIJKE UITGANGEN' afgesloten.

Het dictee is te vinden in paragraaf 5.3.

DEEL 2

III LEENWOORDEN

● Bladzijde 2

Voordat met de oefeningen uit dit deel begonnen wordt, kan de leerkracht eerst even iets dieper ingaan op het begrip '**leenwoorden**'.

Dit zijn woorden die uit een andere taal afkomstig zijn. Laat de leerlingen zelf woorden noemen, waarvan ze denken dat het leenwoorden zijn. Misschien weten ze zelf ook uit welke taal ze voortkomen.

Oefening 1

Hier worden vijf woorden met **eum** en **ium** behandeld.

Maak de leerlingen erop attent dat je een **j** hoort, maar dat je die niet mag opschrijven.

N.B. Hier worden geen trema's gebruikt.

● Bladzijde 3

Hier moeten de leerlingen eerst weer attent gemaakt worden op de uitspraak en schrijfwijze van een nieuwe serie woorden, namelijk die waarbij de **ch** als **sj** wordt uitgesproken.

● Bladzijde 5

Op deze bladzijde komen woorden aan bod waarbij de **g** meestal als **zj** uitgesproken wordt. Nu is deze **zj** niet altijd bij elke uitspraak even goed hoorbaar, bijvoorbeeld bij 'giraf' en 'asperge'.

De woorden zullen dan toch zoveel mogelijk via visuele inprenting ingeslepen moeten worden.

Oefening 3

De woorden zijn:

garage, etalage, passagier, stage, energie, horloge, asperge, bagage, etage, logeren.

● Bladzijde 6

Oefening 2

Het woord dat in de rondjes komt te staan is 'garage'.

● Bladzijde 7

Oefening 3

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ .11

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 8. ☐ .11

● Bladzijde 8

Een nieuwe categorie leenwoorden wordt geïntroduceerd, namelijk die woorden waarbij je een **ou** schrijft die je als **oe** uitspreekt.

Hier moeten de leerlingen op attent gemaakt worden.

De betekenis van deze woorden kan met de leerlingen besproken worden.

● Bladzijde 10

Bespreek de nieuwe woorden met **air** en **eau** met de leerlingen.

● Bladzijde 11

Na een korte bespreking van de nieuwe woorden met het **accent aigu** en hun uitspraak, kunnen de leerlingen de bladzijde verder zelf maken tot de klassikale oefening, die weer gezamenlijk wordt gemaakt. Wijs de leerlingen erop dat het streepje altijd een bepaalde kant op moet wijzen.

Klassikale oefening

Visueel dictee:

De leerkracht zet een woord op het bord. De leerlingen prenten het in, het wordt weggeveegd en de leerlingen schrijven het op.

De woorden zijn:

1. politie
2. kampioen
3. privé
4. China
5. februari
6. macaroni
7. situatie
8. finale
9. station
10. kwaliteit

● Bladzijde 12

Oefening 2

De woorden zijn:

energiebedrijf, cadeaupapier, treincoupé, beroepsmilitair, horlogebandje, bureaustoel

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ 12

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 8. ☐ 12

● Bladzijde 13

Klassikale oefening

De rest van dit werkboekdeel betreft woorden die niet onder een van de voorgaande categorieën vallen. Er zijn weinig overeenkomsten tussen deze woordjes. Zij moeten gewoon uit het hoofd geleerd worden.

Bij de klassikale oefening kan de leerkracht alvast op het bord inventariseren welke **leenwoorden** de leerlingen zelf bedenken. Nagegaan kan worden of ze niet onder een van de andere categorieën leenwoorden vallen. Zo nee, dan worden ze op het bord geschreven.

Eventueel kan de leerkracht er een wedstrijdje van maken en de klas in twee of drie groepen verdelen die elk zoveel mogelijk woorden moeten bedenken.

● Bladzijde 16

Oefening 1

Een woord mag twee keer gebruikt worden.

Klassikale oefening

Visueel dictee:

De leerkracht schrijft steeds een woord op het bord. Nadat de leerlingen het ingeprint hebben, wordt het uitgeveegd en schrijven de leerlingen het op.

De woorden zijn:

1. keeper 2. weekend 3. camping 4. bungalow 5. mayonaise 6. shampoo
7. restaurant 8. cadeau 9. enthousiast 10. spaghetti

Schrijf de woorden voor het nakijken daarna weer op het bord.

● Bladzijde 17

Oefening 3

De in te vullen woorden zijn:

computer - camping - conciërge - clowns - chauffeur - cowboy - caravan.

● Bladzijde 18

Oefening 1

De leenwoorden die bij de plaatjes ingevuld moeten worden zijn:

caravan - camping - bungalow - cowboy - mayonaise - pony - clown - barbecue
- cake - flat - toilet - baby.

Oefening 2

De woorden zijn:

flatgebouw - champignonsoep - trambestuurder - computerspel - bouillonblokje -
grapefruitsap - T-shirt - paardenrace - weekendtas - cowboyhoed

Na deze bladzijde wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8.☒.13

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 8.☐.13

● Bladzijde 19

Oefening 1

De woorden in de puzzel zijn:

horizontaal ↔

verticaal ↑↓

weekend

jubileum

jam

etage

chocola

routine

camping

spaghetti

jus

cheque

tram

logé/loge

café

podium

etui

cadeau

militair

Klassikale oefening

Doorloper:

Verdeel de klas in groepjes van 3 tot 4 leerlingen. Elke leerling heeft zijn eigen werkboek voor zich. Ieder groepje krijgt nu de omschrijvingen van het eerste item uit de doorloper. Leg de leerlingen uit dat een doorloper net zo iets is als een kruiswoordraadsel.

Je moet de goede woorden bij de omschrijvingen vinden en deze woorden na elkaar opschrijven. De laatste letter van het eerste woord vormt meteen de eerste letter van het tweede woord. Deze letters komen in de omrande hokjes. In deze doorloper komen alleen leenwoorden voor.

Behandel samen met de klas het eerste item. Schrijf de oplossing op het bord, of laat deze in het werkboek invullen. Daarna horen de leerlingen de omschrijvingen van het tweede item. De leerkracht kan nu een wedstrijdelement inbouwen: welk groepje weet het eerste de goede oplossing? Het wedstrijdelement kan ook weggelaten worden; de groepjes nemen verschillende items voor hun rekening en na verloop van tijd worden de oplossingen gezamenlijk besproken. De woorden kunnen nog eens afzonderlijk opgeschreven worden.

De oplossing:

1. bagag [e] tu [i] nterview
2. chocol [a] luminium
3. journalis [t] rainer
4. gira [f] la [t] oile [t] ram
5. shampo [o] rdinaï [r] ace
6. podiu [m] useu [m] ake-up
7. douch [e] tag [e] nergie
8. machin [e] nquête
9. champigno [n] iveau
10. sat [e] nthousias [t] ank

De omschrijvingen:

- 1 – koffers
 - zakje waar schrijfspullen in opgeborgen worden
 - vraaggesprek
- 2 – drank uit cacao poeder bereid
 - heel licht en sterk metaal
- 3 – iemand die artikelen voor de krant schrijft
 - iemand die mensen voor een sport oefent
- 4 – dier met zeer lange nek
 - hoog gebouw waarin mensen wonen
 - wc
 - vervoermiddel op rails
- 5 – haarwasmiddel
 - alledaags, plat
 - wedstrijd, wedloop
- 6 – een verhoging die als platform dient
 - gebouw waarin voorwerpen zijn tentoongesteld
 - middelen waarmee je je gezicht poedert en verft
- 7 – stortbad
 - verdieping
 - kracht, arbeidsvermogen
- 8 – werktuig dat energie oplevert of werk verricht
 - onderzoek naar meningen van personen
- 9 – eetbare paddestoel
 - hoogte, peil
- 10 – stukjes vlees aan een pin geregen en geroosterd
 - geestdriftig
 - ijzeren bak of gevechtswagen.

● Bladzijde 21

Ter afsluiting van het onderdeel 'III LEENWOORDEN' wordt een *einddictee* gemaakt. Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.3.

IV MOEILIJKE NEDERLANDSE WOORDEN

● Bladzijde 24

Oefening 1

In het verhaaltje worden acht moeilijke Nederlandse woorden geïntroduceerd, waarbij in het midden een **ch** staat die wordt uitgesproken als **g**. Hierop moeten de leerlingen attent gemaakt worden.

Ook kunnen zij erop gewezen worden, dat de regels van de klinkerdief of de verdubbelaar bij woorden als 'goochelaar' of 'lachen' niet gelden. Waarom niet? Waar kun je dat aan zien? Bespreek dit dan met de leerlingen.

● Bladzijde 25

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ 14

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 8. ☐ 14

● Bladzijde 26

Op deze bladzijde worden zes woorden behandeld, waarbij je een **p** hoort maar een **b** schrijft.

Wanneer de leerling aan het eind van een woord een **p** hoort kan hij dat woord langer maken om te horen of hij een **b** of een **p** moet schrijven.

N.B. Het woord 'ambtenaar' dat hier ook aan de orde komt, is een apart geval. Bij de uitspraak ervan hoor je immers geen b en ook geen p, maar je moet wel een b schrijven.

Auditieve oefening

Vul de volgende zinnen aan.

Schrijf je de eerste woorden met een **b** of een **p** op het eind?

Eén web	- twee	in de struik.
Eén stip	- twee	in de verte.
De thee is slap	-	thee.
Eén slab	- twee	in de was.
De broek is krap	- een	broek.
Eén krab	- twee	op het strand.

● Bladzijde 27

Oefening 3

De woorden zijn:

1. eb 2. ambtenaar 3. lichaam 4. kuchen 5. slab 6. krab 7. subsidie

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8.☒.15

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 8.☐.15

● Bladzijde 28

Op deze bladzijde leren de leerlingen 's vóór een woord. We kunnen de leerlingen vertellen dat 's meestal gebruikt wordt als het om delen van de dag gaat of om dagen van de week of delen van het jaar.

's betekent eigenlijk zoets als 'in de' of 'op de'. Als je 's gebruikt moet je achter de tijd ook een s zetten, maar dan zonder komma:

's zomers - 's winters

● Bladzijde 29

Op deze bladzijde maken de leerlingen kennis met woorden waarin je vr hoort, maar **wr** moet schrijven. Behandel eventueel de woorden klassikaal.

Na oefening 3 wordt een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee is opgenomen in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8.☒.16

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 8.☐.16

● Bladzijde 31

Oefening 1

Onder de pijn komt 'giechelen' te staan.

Onderdeel 'IV MOEILIJKE NEDERLANDSE WOORDEN' wordt afgesloten met een *eind-dictee*.

Het dictee is te vinden in paragraaf 5.3.

3.6.3 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

EXTRA STOF

☒ NOG EEN KEER

(Bladzijde 8. ☒.2 t/m 8. ☒.16)

Algemeen

Aan ieder controledictee uit het werkboek is een bladzijde met herhalingsstof gekoppeld. Wanneer een leerling het controledictee niet voor 80% of meer goed maakt, dat wil zeggen wanneer er sprake is van twijfelachtige of onvoldoende beheersing, kan men de leerling extra oefenstof met betrekking tot de aangeboden leerstof uit ' ☒ Nog een keer' laten maken.

De bladzijden met herhalingsstof van niveau 8 beginnen *niet*, in tegenstelling tot de meeste andere niveaus, met een auditieve oefening. Op niveau 8 staat namelijk visuele inprenting centraal.

I MOEILIJKE LETTERS

● **Bladzijde 8. ☒.2**

(na controledictee bladzijde 5 van werkboek - deel 1).

Oefening 3

De woorden zijn:

1. expres 2. export 3. excursie 4. textiel 5. maximum 6. excuus

● **Bladzijde 8. ☒.3**

(na controledictee bladzijde 9 van werkboek - deel 1).

Oefening 2

De woorden zijn:

1. hobby 2. pyjama 3. type 4. hyena 5. yoghurt 6. symbool 7. typen

Onder de pijl komt het woord 'hypnose' te staan.

● **Bladzijde 8. ☒.4**

(na controledictee bladzijde 18 van werkboek - deel 1).

Oefening 3

De woorden zijn:

1. conducteur 2. centimeter 3. narcose 4. dictee 5. kapucijners 6. cassis

● **Bladzijde 8. ☒.5**

(na controledictee bladzijde 21 van werkboek - deel 1).

Oefening 1

De goede woorden zijn:

1. apotheek 2. theater 3. katholiek

Oefening 2

De volgende woorden zijn mogelijk:

1. thuis 2. thema 3. theelepels 4. thee 5. videotheek/bibliotheek
6. thuiskomst 7. thermosfles 8. thermometer

II MOEILIJKE UITGANGEN

● Bladzijde 8. ☒.6

(na controledictee bladzijde 29 van werkboek - deel 1).

● Bladzijde 8. ☒.7

(na controledictee bladzijde 31 van werkboek - deel 1).

Oefening 2

De woorden zijn: 1. speciaal 2. provinciaal 3. actueel 4. liniaal,
5. materiaal 6. geniaal 7. eventueel

Onder de pijl komt 'sociaal' te staan.

Oefening 3

De goede woorden zijn:

1. financieel 2. principieel 3. individueel 4. liniaal 5. sociaal 6. ideaal
7. actueel 8. materiaal

● Bladzijde 8. ☒.8

(na controledictee bladzijde 34 van werkboek - deel 1).

Oefening 3

De woorden zijn:

1. alfabetische 2. chemische 3. toeristische 4. romantische 5. komische
6. democratische 7. gigantische

● Bladzijde 8. ☒.9

(na controledictee bladzijde 37 van werkboek - deel 1).

Oefening 2

De woorden met tie moeten zijn:

collectie - injectie - expositie - politie - discriminatie.

● Bladzijde 8. ☒.10

(na controledictee bladzijde 40 van werkboek - deel 1).

Oefening 2

De woorden zijn:

1. aanwezigheid
2. kwaliteit
3. gelegenheid
4. universiteit
5. snelheid
6. beleefdheid
7. duidelijkheid/zekerheid
8. specialiteit

III LEENWOORDEN

● Bladzijde 8. ☒ .11

(na controledictee bladzijde 7 van werkboek - deel 2).

● Bladzijde 8. ☒ .12

(na controledictee bladzijde 12 van werkboek - deel 2).

Oefening 2

De rijmwoorden zijn:

1. cadeau
2. populair
3. café
4. miljonair
5. privé

● Bladzijde 8. ☒ .13

(na controledictee bladzijde 18 van werkboek - deel 2).

Oefening 1

De woorden zijn:

1. champignon
2. chauffeur
3. jam
4. camping
5. jury
6. jack
7. cheque
8. jus

Oefening 3

1. baby
2. spaghetti
3. make-up
4. barbecue
5. pony
6. trainen

IV MOEILIJKE NEDERLANDSE WOORDEN

● Bladzijde 8. ☒ .14

(na controledictee bladzijde 25 van werkboek - deel 2).

Oefening 1

De woorden zijn:

lichaam - giechelen - kachel - juichen - goochelaar

● Bladzijde 8. ☒ .15

(na controledictee bladzijde 27 van werkboek - deel 2).

Oefening 4

De woorden zijn:

1. krab
2. eb
3. absoluut
4. slab

● Bladzijde 8. ☒ .16

(na controledictee bladzijde 29 van werkboek - deel 2).

3.6.4 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

EXTRA STOF

- ☐ NET IETS MEER
(Bladzijde 8.☐.2 t/m 8.☐.16)

Algemeen

Aan ieder controledictee van het werkboek is een bladzijde met verrijkingsstof gekoppeld. Indien een leerling het controledictee voldoende maakt, dat wil zeggen voor 80% of meer goed, kan deze extra stof worden aangeboden. De stof gaat over dezelfde leerstofcategorie, maar de moeilijkheidsgraad van de oefeningen ligt iets hoger dan in het werkboek voor de basisstof. Creativiteit moet worden aangemoedigd. Let erop dat bij het zelf zinnen maken alle woorden goed geschreven worden.

Indien het controledictee door *alle* leerlingen beheerst wordt, kan direct met de basisstof uit het werkboek verdergegaan worden en kan herhalings- en verrijkingsstof worden overgeslagen.

I MOEILIJKE LETTERS

- **Bladzijde 8.☐.2**
(na controledictee bladzijde 5 van werkboek - deel 1).

- **Bladzijde 8.☐.3**
(na controledictee bladzijde 9 van werkboek - deel 1).

Oefening 1

De woorden zijn:

horizontaal →: 1. gymnastiek 7. hypnose 8. hobby
verticaal ↓: 2. symbool 3. hyena 4. symfonie 5. Egypte 6. pony

- **Bladzijde 8.☐.4**
(na controledictee bladzijde 18 van werkboek - deel 1).

- **Bladzijde 8.☐.5**
(na controledictee bladzijde 21 van werkboek - deel 1).

Oefening 1

De 10 woorden met **th** zijn:

thermosfles, katholiek, marathon, theater, apotheek, thee, theorie, thema, thuis, videotheek

II MOEILIJKE UITGANGEN

● Bladzijde 8.田.6

(na controledictee bladzijde 29 van werkboek - deel 1).

Oefening 1

De zinnen zijn:

1. Voor sleeën en skiën is Scandinavië ideaal.
2. Italië!, een romantisch land met veel variatie.

● Bladzijde 8.田.7

(na controledictee bladzijde 31 van werkboek - deel 1).

Oefening 2

De goede zinnen zijn:

1. Met een liniaal kun je meten.
2. Het zou ideaal zijn als jij vanavond kookt.
3. Hoe actueel is dit krantenbericht?
4. Ik ben hier principieel tegen.
5. Het proefwerk moet individueel worden gemaakt.

● Bladzijde 8.田.8

(na controledictee bladzijde 34 van werkboek - deel 1).

● Bladzijde 8.田.9

(na controledictee bladzijde 37 van werkboek - deel 1).

Oefening 1

De volgende rijmwoorden zouden ingevuld kunnen worden:

1. situatie 2. prestatie 3. actie 4. notitie

● Bladzijde 8.田.10

(na controledictee bladzijde 40 van werkboek - deel 1).

Oefening 1

De 10 woorden met *heid* en *teit* zijn:

horizontaal:

verticaal:

1. nauwkeurigheid	1. afwezigheid
2. zeldzaamheid	2. eenheid
3. specialiteit	3. kwaliteit
4. vlugheid	4. publiciteit
5. duizeligheid	
6. snelheid	

Oefening 2

De leerlingen moeten het geleerde in een nieuwe situatie herkennen, bijvoorbeeld 'typisch' naast 'bevries' en 'altijd' naast 'kwaliteit'. Daarnaast moeten zij goede zinnen maken met correct gebruik van hoofdletters en interpunctie.

III LEENWOORDEN

● Bladzijde 8.11

(na controledictee bladzijde 7 van werkboek - deel 2).

● Bladzijde 8.12

(na controledictee bladzijde 12 van werkboek - deel 2).

Oefening 2

1. couveuse 2. journalist 3. miljonair 4. cadeau 5. coupé 6. routine

● Bladzijde 8.13

(na controledictee bladzijde 18 van werkboek - deel 2).

Oefening 2

De woordketting ziet er als volgt uit:

enthousiast - tram - make-up - paperclip - plastic - camping - grapefruit - trainer - restaurant - team - mayonaise.

IV MOEILIJKE NEDERLANDSE WOORDEN

● Bladzijde 8.14

(na controledictee bladzijde 25 van werkboek - deel 2).

● Bladzijde 8.15

(na controledictee bladzijde 27 van werkboek - deel 2).

Oefening 4

De zinnen zijn:

1. Ik trap niet graag op een krab.
2. Soms loop ik met mijn hoofd tegen een web.

● Bladzijde 8.16

(na controledictee bladzijde 29 van werkboek - deel 2).

3.6.5 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

KEUZESTOF

☒ MEER EN WEER

(Bladzijde 8.☒.2 t/m 8.☒.12)

In '☒ Meer en weer' van het kopieerblok wordt de leerstof van de niveaus 6, 7 en 8 herhaald en in wat moeilijker woorden gebruikt.

● Bladzijde 8.☒.2

Op deze bladzijde komen woorden aan de orde waarin je ie hoort, maar i schrijft.

Oefening 2

De volgende woorden kunnen worden ingevuld:

televisie - diploma - benzine - machine - kampioen - citroen - giro - dia - politie
- viool

● Bladzijde 8.☒.3

Op deze en de volgende bladzijde worden de verkleinwoorden herhaald.

Oefening 1

Aangezien de stof nu bij wat moeilijker woorden wordt toegepast, kan het raadzaam zijn om oefening 1 eerst mondeling met de leerlingen door te nemen. Kunnen zij van de betreffende woorden de juiste verkleinwoorden noemen? En weten zij nog welke hulpregels er gelden bij de verschillende categorieën, vooral bij woorden die eindigen op 'etje' en 'kje'?

● Bladzijde 8.☒.4

Oefening 1

Zie instructie in de handleiding bij oefening 1 van bladzijde 8.☒.3.

Oefening 2

Tot slot wordt aandacht besteed aan de verkleining van woorden als 'logé' en 'café': het accent komt te vervallen en we schrijven de lange klank met twee tekens.

Klassikale oefening

De leerkracht zegt een woord. Daarna moeten de leerlingen het verkleinwoord opschrijven.

1. koning 2. koningin 3. restaurant 4. veiligheidsspeld 5. radio
6. sleutelgat 7. bureau 8. café 9. tekenfilm 10. boodschappenmand

Controleer of de leerlingen het woord juist geschreven hebben door de woorden op het bord te laten schrijven.

● Bladzijde 8. 5

Dit is een herhalingsbladzijde over moeilijke meervouden: $s \rightarrow z$; $f \rightarrow v$; 's ; eren.

Oefening 3

Dit is een oefening in het correct vervoegen van werkwoorden met ' $f \rightarrow v$ ', bijvoorbeeld: 'beloven' en ' $s \rightarrow z$ ', bijvoorbeeld: 'bevriezen'.

Eventueel kan de oefening eerst mondeling behandeld worden.

Klassikale oefening

De leerkracht schrijft tien woorden op het bord. De leerlingen maken er meervoud van en gebruiken de woorden in een zin.

Op het bord staan:

1. hoofdprijs 2. programma 3. ei 4. schooltas 5. taxi 6. brief 7. straf
8. eskimo 9. leerling 10. matroos

● Bladzijde 8. 6

Bladzijde 8. 6 biedt een herhaling van de 'moeilijke letters'.

Oefening 1

De woorden bij de plaatjes zijn:

cent - taxi - pyjama - clown - thermometer - yoghurt - theekopje - cijfers - saxofoon - typemachine - citroen - box - thermoskan - mixer - hyena - baby - theepot - maximum - videotheek - caravan.

● Bladzijde 8. 7

Bladzijde 8. 7 bevat een herhaling van de 'moeilijke uitgangen'.

Oefening 3

De twee woorden die met de overgebleven letters gevormd kunnen worden zijn 'moeilijke uitgangen'.

● Bladzijde 8. 8

Op bladzijde 8. 8 wordt speciale aandacht besteed aan de herhaling van de leenwoorden.

Oefening 1

Eerst moeten alle woorden uit de 12 zinnen gecorrigeerd worden. Pas daarna hebben de leerlingen een goed overzicht van de woorden die ze in het puzzeltje moeten invullen.

● Bladzijde 8. 9

Vanaf bladzijde 8. 9 wordt de herhalingsstof van de niveaus 6 tot en met 8 door elkaar behandeld.

Oefening 1

De goede woorden zijn:

1. giechelen
2. 's nachts
3. juichen
4. lichaam
5. absoluut
6. 's middags
7. kuchen
8. krabben
9. spinnenweb
10. slabbetjes
11. 's avonds
12. goochelaars

● Bladzijde 8. 10

Oefening 1

De volgorde van de zinnen is: 3 - 5 - 4 - 2 - 1 of 3 - 4 - 2 - 5 - 1.

Klassikale oefening

De leerkracht leest de volgende zinnen hardop voor met de opdracht: Schrijf uit elke zin het woord op dat jij het moeilijkst vindt.

1. De chirurg is in de operatiekamer.
2. Een clown is een circusartiest.
3. Het visrestaurant is naast het cafeetje.
4. 's Avonds is het scheepvaartmuseum dicht.
5. Mijn twee achterneven zijn beiden militair.
6. Onze koningin viert dit jaar haar jubileum.
7. Die flat heeft tien etages.
8. Bij die gelegenheid kreeg ik ski's.
9. De typiste zit achter de computer.
10. Het fluitconcert was fantastisch.

● **Bladzijde 8. ☒.11**

Oefening 1

Voordat de leerlingen de achttien voor hen moeilijkste woorden opschrijven, kunnen zij deze eerst in de tekst onderstrepen.

● **Bladzijde 8. ☒.12**

'☒ Meer en weer' wordt afgesloten met een *totaal*dictee.
Dit dictee is opgenomen in paragraaf 5.3.

4 Evaluatie

4.1 Evaluatie (algemeen)

In een proces van planmatig handelen past het regelmatig evalueren van de vorderingen van de leerling. De behaalde resultaten worden verwerkt in een **leerlingvolgsysteem**. Een nadere beschrijving hiervan is te vinden in hoofdstuk 4 van de Algemene Inleiding.

4.2 Evaluatie op niveau 8

De evaluatie op niveau 8 begint met het nakijken van het dagelijkse werk van de leerling door de leerkracht. Uit een zorgvuldige correctie door de leerkracht spreekt het belang dat hij/zij zélf hecht aan het foutloos schrijven.

In de werkboeken wordt regelmatig verwezen naar **controledictees**. Deze zijn te vinden in paragraaf 5.2 van deze handleiding. Door middel van deze dictees wordt zeer regelmatig gecontroleerd of de leerling de aangeboden leerstof voldoende beheerst.

Zo nodig kan extra oefenstof worden aangeboden. Aan elk controledictee is daarom een bladzijde herhalingsstof gekoppeld, die te vinden is in '☒ Nog een keer' van het kopieerblok.

Blijkt na een tweede afname van het controledictee dat de herhalingsstof nog onvoldoende oefening heeft geboden, dan kan voor verdere suggesties voor oefening paragraaf 3.3.4 van de Algemene Inleiding geraadpleegd worden.

Indien een leerling het controledictee voldoende maakt, maar moet wachten op de volgende groepsinstructie, kan '☐ Net iets meer' worden aangeboden. Dit is eveneens opgenomen in het kopieerblok. Bij de controledictees in paragraaf 5.2. staat steeds aangegeven welke bladzijde uit '☒ Nog een keer' respectievelijk '☐ Net iets meer' hierbij aansluit.

Bij de controledictees worden meestal losse woorden gedikteerd en soms hele zinnen. De eigenlijke beoordeling van de zinnendictees vindt plaats door correctie van onderstreepte woorden. Daarnaast kan gekeken worden of de leerling bij die dictees geen woorden vergeet, hoofdletters en punten gebruikt en met woorden afkomstig uit voorgaande niveaus geen fouten maakt.

De vier delen van niveau 8 worden elk afgesloten met een **einddictee**. De einddictees zijn opgenomen in paragraaf 5.3. Maakt een leerling 80% of meer van de dicteewoorden goed, dan mag men ervan uitgaan dat de leerling de desbetreffende leerstof voldoende beheerst.

Is dat niet het geval, dan zal men extra oefenstof moeten aanbieden of dienen aanvullende maatregelen genomen te worden. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 3 van de Algemene Inleiding.

In '☒ Meer en weer' van het kopieerblok zijn geen controledictees opgenomen, omdat dit in feite voor het grootste deel uit herhaling bestaat. Wel zijn er klassikale oefeningen opgenomen, die de vorm van een dictee hebben (visueel-, partner-, woorddictee), maar deze dictees moeten gezien worden als een speelse

afsluiting van de bladzijde.

' ☒ Meer en weer' wordt afgesloten met een **totaaldictiee**.

4.2.1 Overzicht van de registratieformulieren

Om op grond van de evaluatie de juiste maatregelen te kunnen nemen, zijn voor de instaptoets **foutenanalyseformulieren** ontwikkeld.

De registratie kan zowel op *groepsniveau* als op het *niveau van de individuele leerling* plaatsvinden.

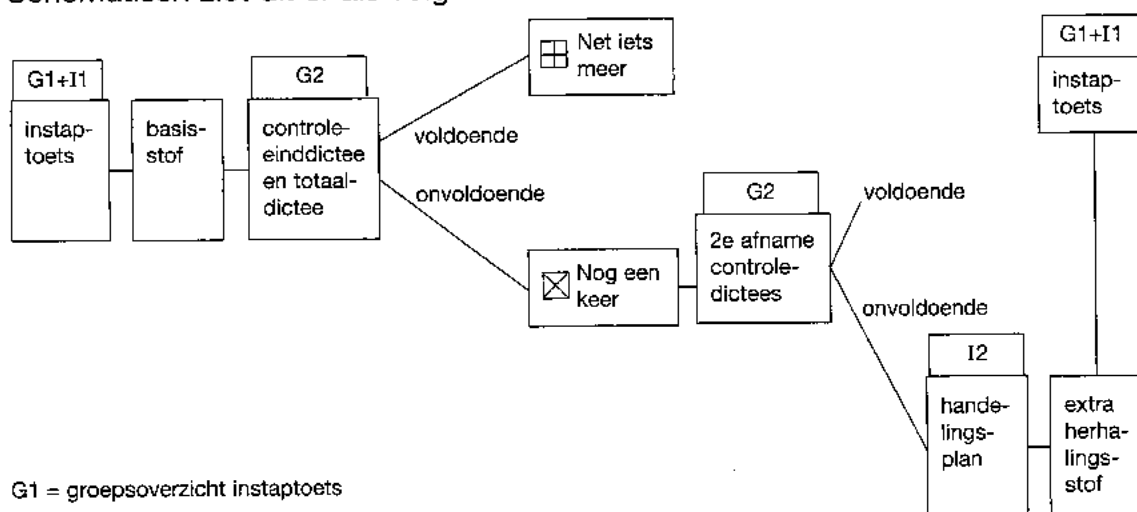
Naast een groepsoverzicht voor de instaptoets is er een individueel analyseformulier (zie paragraaf 5.1).

Om de registratie van de controle-, einddicties en het totaaldictiee bij te kunnen houden is voor niveau 8 ook een groepsoverzicht opgenomen (zie paragraaf 5.3). Bovendien is voor een leerling die uitvalt op niveau 8 een individueel handelingsplanformulier ontwikkeld. Hierop kan onder meer worden aangegeven welke extra herhalingsstof de leerling aangeboden heeft gekregen (zie paragraaf 5.3). Uitgewerkte voorbeelden kunt u vinden in de Algemene Inleiding (paragraaf 4.3.2.2).

Alle registratieformulieren zijn te vinden achterin de kopieerblokken.

Als beide werkboeken van niveau 8 zijn behandeld, kan ten slotte de instaptoets, in dit geval wellicht uitstaptoets, weer worden afgenomen. Behaalt een leerling daarop een voldoende resultaat dan kunnen andere aspecten van het onderwijs geïntroduceerd worden. De methode 'Spelling in de lift PLUS' is dan immers geheel doorlopen. Is het resultaat onvoldoende of twijfelachtig dan beginnen we opnieuw met een analyse van de beginsituatie of we gaan over tot de aanvullende maatregelen.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

G1 = groepsoverzicht instaptoets

G2 = groepsoverzicht controle-, einddicties en totaaldictiee

I1 = analyseformulier instaptoets voor de individuele leerling

I2 = handelingsplanformulier voor de individuele leerling

5 Toets en dictees

5.1 Instaptoets niveau 8

Niveau 8

A-versie

station	1. De trein stopt op het station.
slab	2. De slab van de baby is vies.
chocola	3. Ik lust geen chocola.
garage	4. De auto staat in de garage.
knieën	5. Hij zat op zijn knieën.
clown	6. De clown treedt op in het circus.
museum	7. Er wordt een nieuw museum geopend.
's morgens	8. 's Morgens ga ik altijd onder de douche.
typisch	9. Dat is typisch iets voor jou.
enthousiast	10. Het publiek klapte enthousiast.
theorie	11. Ik houd meer van praktijk dan van theorie.
extra	12. Deze winkel geeft een extra korting.
speciale	13. Deze week is er een speciale aanbieding.
centrum	14. Hoe kom ik in het centrum van de stad?
universiteit	15. Mijn neef studeert aan de universiteit.
populair	16. Deze zanger is heel populair bij meisjes.
technische	17. Hij gaat naar de technische school.
internationaal	18. De Olympische Spelen zijn internationaal.
energie	19. Wees zuinig met energie.
precies	20. Wij beginnen precies op tijd.

Niveau 8

B-versie

automatisch	1. De spoorbomen gaan automatisch dicht.
operatie	2. Hij moest naar het ziekenhuis voor een operatie.
kwaliteit	3. Die stof is van goede kwaliteit.
eventueel	4. Zou je eventueel dinsdag kunnen?
journalist	5. De journalist schrijft een verslag voor de krant.
aluminium	6. De trap is van aluminium gemaakt.
goochelaar	7. In het circus trad een goochelaar op.
machine	8. Ik stop de was in de machine.
passagiers	9. In het vliegtuig zaten 100 passagiers.
systeem	10. Werk jij volgens een bepaald systeem?
examen	11. Hij slaagde voor het examen.
absoluut	12. Ik wil dat absoluut niet.
theater	13. Wij gaan naar het theater.
ideeën	14. Hij houdt er vreemde ideeën op na.
concert	15. Wie gaat er mee naar het concert?
trainer	16. Hij is trainer bij een voetbalclub.

centimeter	17. Een meter is 100 centimeter.
informatie	18. Kunt u mij aan informatie helpen?
chauffeur	19. De chauffeur stapte uit de auto.
militair	20. Dat is een militair voertuig.

5.1.1 Scoring, registratie, interpretatie instaptoets niveau 8

Om scoring en interpretatie van de fouten te vergemakkelijken, zijn per dictee, zowel voor de A- als de B-versie foutenanalyseformulieren ontwikkeld: één voor de individuele leerling en één voor de hele groep. De formulieren zijn opgenomen in het kopieerblok.

Op het *individuele formulier* (zie voorbeeld op de volgende bladzijde) worden alleen de fout geschreven woorden genoteerd. Voor elk woord staat aangegeven welke spellingcategorie het vertegenwoordigt. Bij het analyseren van de fouten kan omcirkeld worden of het om een categoriefout of een andere fout gaat. Wanneer er in één woord zowel een categoriefout als een andere fout staat, geldt alleen de categoriefout als fout. Een woord kan dus slechts eenmaal fout zijn. Vervolgens kan per leerling het aantal goed geschreven woorden worden bepaald, waaruit geconcludeerd kan worden of een niveau beheerst (minstens 80% goed) wordt. Naast een niveaubepaling biedt het formulier gelegenheid tot een kwalitatieve analyse van de afzonderlijke categorieën.

Aan de hand daarvan kan beslist worden of oefenstof met betrekking tot een bepaalde categorie gewenst is.

Op het *groepsoverzicht* (zie het voorbeeld op bladzijde 55 van deze handleiding) kan zowel de mate van beheersing van het totale niveau als van de afzonderlijke categorieën worden genoteerd. Een niveau wordt voldoende beheerst als 80% of meer van de woorden correct geschreven wordt.

Bij 60 - 80% is sprake van twijfelachtige beheersing en bij minder dan 60% van onvoldoende beheersing.

5.1.2 Registratieformulieren instaptoets niveau 8

Spelling in de lift Plus

analyseformulier - instaptoets niveau 8 A-versie

Naam:

Groep:

Datum:

woord	fout	cat. 27 (5)	cat. 28 (6)	cat. 29 (7)	cat. 30 (2)	Opmerkingen
1. station			C A			
2. slab					C A	
3. chocola				C A		
4. garage				C A		
5. knieën			C A			
6. clown				C A		
7. museum				C A		
8. 's morgens*					C A	
9. typisch		C A				
10. enthousiast				C A		
11. theorie		C A				
12. extra		C A				
13. speciale			C A			
14. centrum		C A				
15. universiteit			C A			
16. populair				C A		
17. technische			C A			
18. internationaal			C A			
19. energie				C A		
20. precies		C A				

*In de Algemene Inleiding staat *douche*.

Dit moet zijn *'s morgens*.

Aantal woorden

Aantal fout

Aantal goed

80%-drempelwaarde

60%-drempelwaarde

5
C A

6
C A

7
C A

2
C A

20
C A

totaal

beheersing

16

12

Categorieomschrijving: Cat. 27: moeilijke letters

Cat. 28: moeilijke uitgangen

Cat. 29: leenwoorden

Cat. 30: moeilijke Nederlandse woorden

C: categoriefout

80% of meer:

voldoende beheersing

A: andere fout

60-80%:

twijfelachtige beheersing

minder dan 60%:

onvoldoende beheersing

instaptoetsen

Groep:

datum: **kleur:**

datum: **k|eur:**

datum: **kleur:**

```
datum; ..... kleur;
```

--	--	--	--

١٠

۱۰

١٠

Groep:

datum: kleur: *)

datum: kleur: *)

datum: kleur: *)

datum: kleur: *)

namen	80%-drempelwaarde				60%-drempelwaarde	
	16	6	5	3	12	
						niveau 1 - totaal
						C 1: medeklinkers
						C 2: korte en lange klanken
						C 3: tweetekensklanken
						niveau 2 - totaal
						C 4: mkmm-eenvoudig
						C 5: mnkm
						C 6: mkmm-moelijk
						C 7: mnkm
						niveau 3 - totaal
						C 8: drie of meer medeklinkers
						C 9: ng • nk
						C10: f • v
						C11: s • z
						niveau 4 - totaal
						C12: aa • oo • oe
						C13: ee • oo • eu
						C14: d • t
						C15: ei • ij
						niveau 5 - totaal
						C16: ch(t)
						C17: au • ou
						C18: uw • eeuw • ieuw
						C19: klankgroepen • luistervink
						niveau 6 - totaal
						C20: kop- en staartstukken
						C21: klinkerdief 1
						C22: verdubbelaar 1
						niveau 7 - totaal
						C23: klinkerdief • verdubbelaar 2
						C24: verkleinwoorden
						C25: moeilijke meervouden
						C26: ie = i
						niveau 8 - totaal
						C27: moeilijke letters
						C28: moeilijke uitgangen
						C29: leenwoorden
						C30: moeilijke Nederlandse woorden

80% of meer: voldoende beheersing

60-80%: twijfelachtige beheersing

minder dan 60%: onvoldoende beheersing

*) A- of B-Version

5.2 Controledictees

WERKBOEK DEEL 1

DICTEES BIJ 1 MOEILIJKE LETTERS

● *Controledictee na bladzijde 5*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .2

☐ *Verrijkingsstof:* bladzijde 8. ☐ .2

1. Wanneer doe je examen?
2. De explosie was tot in de verre omtrek te horen.
3. Er zit een ekster in de boom.
4. In onze klas staat een aquarium.
5. Ik wil graag saxofoon leren spelen.
6. Op een woonerf is 30 kilometer het maximum.
7. Op de eerste pinksterdag gingen we naar oma.
8. Die postzegel is een zeldzaam exemplaar.
9. Dat experiment is niet geslaagd.
10. Ben jij soms bang dat de bliksem inslaat?

Schrijf op:
examen
explosie
ekster
aquarium
saxofoon
maximum
pinksterdag
exemplaar
experiment
bliksem

● *Controledictee na bladzijde 9*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .3

☐ *Verrijkingsstof:* bladzijde 8. ☐ .3

Schrijf de hele zin op:

1. Ik heb nog nooit een hyena yoghurt zien eten.
2. Het mysterie speelde zich af in Egypte.
3. Op gymnastiekles wilden we liever yoga doen.
4. Het is zijn hobby om mensen onder hypnose te brengen.
5. Dat type past niet in mijn kaartsysteem.

● *Controledictee na bladzijde 18*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .4

☐ *Verrijkingsstof:* bladzijde 8. ☐ .4

1. Mijn oom is officier bij de marine.
2. Het is tegen mijn principe om te liegen.
3. Scheur maar een blad van de kalender af.
4. Die jongen loopt een groot risico.
5. Assen is de hoofdstad van de provincie Drente.
6. Heb jij lucifers bij de hand?
7. Schil jij een sinaasappel voor mij?
8. Weeg jij precies 40 kilo?
9. Het concert was geweldig.
10. Dat product is niet meer te koop.

Schrijf op:
officier
principe
kalender
risico
provincie
lucifers
sinaasappel
precies
concert
product

● *Controledictee na bladzijde 21*

- ☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .5
☐ *Verrijkingstof:* bladzijde 8. ☐ .5

Schrijf de hele zin op:

1. Om een televisie te kopen sluit je geen hypotheek af.
2. Je neemt de temperatuur op met een thermometer.
3. Voor het leren van theorie heb ik mijn eigen methode.
4. Als ik thuiskom uit school, ga ik meteen naar de bibliotheek.
5. Weet jij het telefoonnummer van de apotheek?

DICTEES BIJ II MOEILIJKE UITGANGEN

● *Controledictee na bladzijde 29*

- ☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .6
☐ *Verrijkingstof:* bladzijde 8. ☐ .6

Schrijf op:

1. Vanmiddag gaan we met z'n tweeën naar het zwembad.
2. Dit jaar gaan we met vakantie naar België.
3. Geef jij mij die papieren zak eens.
4. Mijn oom werkt bij het Ministerie van Financiën.
5. Wat ben jij toch een egoïst!
6. Die film was reuze spannend.
7. Er zijn nog geen officiële berichten over de ramp.
8. Op de reünie kwam ik een oude vriend tegen.
9. Zij heeft bij het skiën haar been gebroken.
10. Hij zakte tot z'n knieën in de modder.

tweeën
België
papieren
financiën
egoïst
reuze
officiële
reünie
skiën
knieën

● *Controledictee na bladzijde 31*

- ☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .7
☐ *Verrijkingstof:* bladzijde 8. ☐ .7

Schrijf de hele zin op:

1. Met dit materiaal kan ik nieuwe ideeën uitproberen.
2. Hij is principeel tegen het kappen van oerwoud in Brazilië.
3. Eventueel kan ik dat verhaal wel voor jou kopiëren.
4. Ze hebben die ruïne speciaal voor de toeristen laten staan.
5. Het is mijn ideaal om later naar Australië te gaan.
6. Het nieuws in de krant is actueel.
7. Met een liniaal kun je iets opmeten.
8. Financieel zit hij er warmpjes bij.
9. In gezelschap stelt hij zich heel sociaal op.
10. Het bericht werd officieel bekendgemaakt.

- *Controledictee na bladzijde 34*
 - ☐ Herhalingsstof: bladzijde 8. ☐ .8
 - ☐ Verrijkingsstof: bladzijde 8. ☐ .8

Visueel dictee:

De leerkracht heeft de hierna volgende woorden met flinke letters op woordetiketten geschreven. Het woord wordt aan de groep getoond. De leerlingen bekijken het woord aandachtig, spreken het eventueel in lettergrepen zacht voor zichzelf uit, en schrijven het daarna op.

De woorden zijn:

technische - historisch - elektrisch - alfabetisch - fantastisch - romantische - medisch - automatische - praktisch - economisch.

- *Controledictee na bladzijde 37*
 - ☐ Herhalingsstof: bladzijde 8. ☐ .9
 - ☐ Verrijkingsstof: bladzijde 8. ☐ .9

Schrijf de hele zin op:

1. Op het station kun je informatie over de reistijden krijgen.
2. De directie is vandaag telefonisch niet te bereiken.
3. De pers vroeg de Indonesische regering om een reactie.
4. De politie zoekt het schilderij dat tijdens de expositie gestolen werd.
5. Hoe luidt de definitie van democratie?
6. Het is een traditie dit feest nationaal te vieren.

- *Controledictee na bladzijde 40*
 - ☐ Herhalingsstof: bladzijde 8. ☐ .10
 - ☐ Verrijkingsstof: bladzijde 8. ☐ .10

1. Met grote snelheid kwam de auto de bocht om.	<i>Schrijf op:</i>
snelheid
2. Mijn broer studeert aan de universiteit.	universiteit
3. Ter gelegenheid van het huwelijk is er een receptie.	gelegenheid
4. Vandaag was er veel activiteit in de haven.	activiteit
5. De betrouwbaarheid van dat middel is niet groot.	betrouwbaarheid
6. Kinderen, het is bedtijd!	bedtijd
7. Die oude man heeft nog een goede gezondheid.	gezondheid
8. Mijn vader heeft een baan bij de overheid.	overheid
9. Onder werktijd mag hij niet roken.	werktijd
10. De filmster had er alles voor over om in de publiciteit te komen.	publiciteit

WERKBOEK DEEL 2

DICTEES BIJ III LEENWOORDEN

● *Controledictee na bladzijde 7*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .11

☐ *Verrijkingstof:* bladzijde 8. ☐ .11

1. Er is een schilderij uit het museum gestolen.
2. Op het vliegveld werd mijn bagage gecontroleerd.
3. In China maakte men vroeger prachtige vazen.
4. De chef van de werkplaats sprak met de klant.
5. Die auto moet voor een beurt naar de garage.
6. Ik wil graag tropische vissen in mijn aquarium.
7. Die machine moet nodig een keer gesmeerd worden.
8. Mijn broer vraagt een horloge voor zijn verjaardag.
9. Wil jij een stukje chocola?
10. Via de bovenste etage kom je bij de brandtrap.

Schrijf op:

museum
bagage
China
chef
garage
aquarium
machine
horloge
chocola
etage

● *Controledictee na bladzijde 12*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .12

☐ *Verrijkingstof:* bladzijde 8. ☐ .12

Schrijf de hele zin op:

1. De journalist zat druk te typen aan zijn bureau.
2. Je mag niet op het privéstrand van de miljonair komen.
3. De orgelman is heel populair bij de klanten van dat café.
4. Mijn logé wil graag de route langs het IJsselmeer volgen.
5. Bij de douane werd in dat leuke cadeau een brilslang ontdekt.

● *Controledictee na bladzijde 18*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 8. ☒ .13

☐ *Verrijkingstof:* bladzijde 8. ☐ .13

1. Dit weekend gaan we naar een huisje.
2. Die filmster staat bijna nooit een interview toe.
3. Ik heb een nieuw programma voor de computer.
4. De chauffeur waarschuwde de jongens voor de laatste keer.
5. Dat goedkope plastic autootje ging al snel kapot.
6. Onze hond is gelukkig niet jaloers op de baby.
7. Vóór het diner werden de zilveren kandelaars geteld.
8. De laatste avond van het schoolkamp werd er een modeshow georganiseerd.
9. Op de eerste verdieping is ook een toilet.
10. Het team van de luchtvaartschool heeft gewonnen.

Schrijf op:

weekend
interview
computer

chauffeur
plastic
baby
diner

show
toilet
team

● *Controledictee na bladzijde 25*

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ .14

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 8. ☐ .14

1. Armen en benen zijn onderdelen van het lichaam.
2. Iedereen moest om de goochelaar lachen.
3. Er lag veel bagger in de sloot.
4. Wat is die broek belachelijk duur.
5. Zijn hobby is goochelen.
6. Tijdens de voorstelling is het vervelend als mensen moeten kuchen.
7. Het publiek moest juichen toen het doelpunt viel.
8. De muggen kwamen op het licht af.
9. Giechelen meisjes meer dan jongens?
10. Vroeger werd dit kanon gebruikt om kogels mee af te vuren.

Schrijf op:

lichaam
lachen
bagger
belachelijk
goochelen

kuchen
juichen
muggen
giechelen

kogels

● *Controledictee na bladzijde 27*

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ .15

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 8. ☐ .15

1. De baby morste op zijn slab.
2. Tijdens eb is het strand groter dan tijdens vloed.
3. Deze trui is veel te krap.
4. Hij werkt als ambtenaar bij de provincie.
5. Er hangt een groot web in de struik.
6. Ik heb een krab op het strand gezien.
7. Je moet op de stoep lopen en niet op de straat.
8. De overheid geeft subsidie voor het project.
9. Ik kan absoluut niet komen.
10. Berg de spullen op in je map.

Schrijf op:

slab
eb
krap
ambtenaar
web
krab
stoep
subsidie
absoluut
map

● *Controledictee na bladzijde 29*

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 8. ☒ .16

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 8. ☐ .16

Schrijf de hele zin op:

1. 's Nachts is het buiten donker.
2. 's Winters gaan wij altijd skiën.
3. Wij gaan 's zomers nooit op vakantie.
4. Ze wrijft over de blauwe plek op haar knie.
5. 's Avonds gingen we naar een concert.
6. Pas maar op, hij zal wraak nemen.
7. Ik kan 's middags niet op visite komen.
8. 's Morgens sta ik vroeg op.
9. Op de bodem van de zee is het wrak van een schip gevonden.
10. Er zit een wrat op mijn hand.

5.3 Einddictees en totaal dictee

WERKBOEK DEEL 1

EINDDICTEE BIJ I MOEILIJKE LETTERS (na bladzijde 23)

1. Ik heb een extra lekker toetje gemaakt.
2. Ken je de negende symfonie van Beethoven?
3. Er is pas een videotheek geopend in onze straat.
4. Die winkel verkoopt textiel.
5. Hij sprak met een vreemd accent.
6. Ben je wel eens in een katholieke kerk geweest?
7. Mijn hoogste rapportcijfer was een zeven.
8. Er zitten ook waterplanten in het aquarium.
9. Nederland en Denemarken exporteren veel melkproducten.
10. In de vakantie gaan we naar het circus.
11. Een duif is het symbool van de vrede.
12. De politicus hield een lange toespraak.
13. Een minuut duurt veel langer dan een seconde.
14. Wat is het thema van die lezing?
15. Mijn zusje is typiste.
16. De centimeter zit in de naaikist.
17. De patiënt kwam al snel weer bij uit de narcose.
18. Ik heb een handig systeem bedacht.
19. Mijn oma heeft een heel mooi theeservies.
20. Dat gat moet met cement gedicht worden.

Schrijf op:

extra
symfonie
videotheek
textiel
accent
katholieke
rapportcijfer
aquarium

exporteren
circus
symbool
politicus
seconde
thema
typiste
centimeter
narcose
systeem
theeservies
cement

EINDDICTEE BIJ II MOEILIJKE UITGANGEN (na bladzijde 45)

1. Voor die reparatie moet de auto naar de garage.
2. Mijn ideaal is om later operazangeres te worden.
3. Na dat ongeluk was medische hulp dringend noodzakelijk.
4. Dat oude dorpje vormt een toeristische attractie.
5. Nasi maken is mijn specialiteit.
6. Volgende week ga ik naar een reünie van mijn oude school.
7. Ik kan eventueel morgen ook wel komen.
8. De kwaliteit van deze stof is uitstekend.
9. Er is een bekend schilderij gestolen uit de collectie van die oude rijke dame.
10. Volgens de officiële berichten wordt de waarde van dat schilderij op 2 miljoen euro geschat.
11. Mijn neef gaat naar een technische school.
12. Dit is geen droom maar werkelijkheid.

Schrijf op:

reparatie
ideaal

medische
toeristische
specialiteit

reünie
eventueel
kwaliteit

collectie

officiële
technische
werkelijkheid

13. Heb jij nog leuke ideeën voor de bonte avond?	ideeën
14. Mag ik jouw liniaal even lenen?	liniaal
15. De sluipschutter had zich op een onneembare positie ingegraven.	positie
16. Dank u wel voor uw gastvrijheid.	gastvrijheid
17. In Arabië zijn grote gebieden onbevolkt.	Arabië
18. Mijn buurman kan financieel nauwelijks rondkomen sinds hij werkloos is.	financieel
19. De productie van dat bedrijf is de laatste jaren weer sterk toegenomen.	productie
20. Ik heb praktisch niets gegeten vandaag.	praktisch

WERKBOEK DEEL 2

EINDDICTEE BIJ III LEENWOORDEN (na bladzijde 21)

1. Een giraf heeft een kort borstelig staartje.	Schrijf op: giraf
2. Mijn broer wast op vrijdagavond borden in het restaurant.	restaurant
3. Het podium kraakte toen de piano naar zijn plaats gereden werd.	podium
4. Kun je mijn pony even bijknippen?	pony
5. De bungalow lag op een prachtig plekje aan het water.	bungalow
6. Tot Maastricht hadden wij de coupé voor ons alleen.	coupé
7. Binnenkort komt mijn nichtje logeren.	logeren
8. Mijn oma neemt altijd een souvenir van vakantie mee.	souvenir
9. Toen onze hond zo vies was, hebben we hem maar onder de douche gezet.	douche
10. Dat meisje ziet er meestal ordinair uit.	ordinair
11. Het kost die oude man veel energie om elke dag boodschappen te doen.	energie
12. De militair werd uitgezonden voor VN-taken.	militair
13. Bij het café om de hoek is vannacht een ruit ingegoooid.	café
14. Ook een clown moet voor zijn optreden oefenen.	clown
15. Die stang is van aluminium.	aluminium
16. Het niveau van mijn tegenspeelster is veel hoger.	niveau
17. De machinist moest onverwachts remmen.	machinist
18. Afwassen is voor haar routine.	routine
19. Je hebt een medaille verdiend.	medaille
20. Het is nogal gehorig in die flat.	flat

EINDDICTEE BIJ IV MOEILIJKE NEDERLANDSE WOORDEN
(na bladzijde 31)

1. Mijn oom is goochelaar in een circus.	Schrijf op: goochelaar
2. De spin heeft een web geweven.	web
3. De klas lag dubbel van het lachen.	lachen
4. 's Winters kan het buiten erg koud zijn.	's winters
5. In de zomer wordt de kachel niet gebruikt.	kachel
6. Vader staat 's morgens al vroeg op om naar zijn werk te gaan.	's morgens
7. Mijn zusje heeft een slab voor, want ze morst nog met het eten.	slab
8. Jongens zeggen altijd dat meisjes giechelen.	giechelen
9. Het is absoluut niet waar wat daarover in de krant staat.	absoluut
10. 's Middags gaat de school om drie uur uit.	's middags
11. Als je lang genoeg wrijft, gaat het glimmen.	wrijft
12. Het is een belachelijke vertoning.	belachelijke
13. De ambtenaar zorgde voor een nieuw paspoort.	ambtenaar
14. De gevangene werd wreed behandeld.	wreed
15. Dankzij de subsidie kan het project doorgaan.	subsidie
16. De lage waterstand noemen we eb.	eb
17. Na het sporten deden bijna alle spieren van zijn lichaam pijn.	lichaam
18. Mijn vriendin is een echte lachebek.	lachebek
19. Op het strand heb ik een krab gezien.	krab
20. 's Nachts is het heel stil op straat.	's nachts

TOTAALDICTEE BIJ ☒ MEER EN WEER
(na bladzijde 8. ☒. 12 van het kopieerblok)

1. Yoghurt vind ik een heerlijk toetje.	Schrijf op: yoghurt
2. In dienst leren de soldaten marcheren.	marcheren
3. Er is een verschrikkelijk ongeluk gebeurd.	verschrikkelijk
4. Het is absoluut niet waar wat je daar zegt.	absoluut
5. Hij gaat een boek bij de bibliotheek halen.	bibliotheek
6. Industrieën veroorzaken luchtvervuiling.	industrieën
7. Deze zanger is in mijn klas heel populair.	populair
8. Heel nieuwsgierig keek hij wat er in het pakje zat.	nieuwsgierig
9. Ik heb goede herinneringen aan deze vakantie.	herinneringen
10. Het cadeau was een echte verrassing.	verrassing

5.3.1 Scoring, registratie, interpretatie controle-, einddictees en totaaldictee niveau 8

Voor de controle- en einddictees en het totaaldictee van niveau 8 is een groeps-overzicht beschikbaar (zie voor een voorbeeld op de volgende bladzijde). In het kopieerblok vindt u de vergrote versie. Hierop kan per dictee worden aangegeven of sprake is van voldoende, twijfelachtige of onvoldoende beheersing. In de dictees op niveau 8 zijn ook 'afleidende woorden' opgenomen (woorden met letter(combinatie)s die auditief moeilijk te onderscheiden zijn van de aangeboden spellingcategorie. Bijvoorbeeld: slab - slap. Deze woorden moeten in de beoordeling worden meegenomen.

Er is ruimte om twee afnames per dictee te noteren. De eerste afname volgt nadat de basisstof van de desbetreffende stof behandeld is. Nadat, indien nodig, de herhalingsstof is doorgewerkt, kan het controledictee nogmaals worden afgenomen. Zo kan bekeken worden of ' ☒ Nog een keer' uit het kopieerblok voldoende extra oefening heeft geboden.

Daarnaast is er voor individuele leerlingen, die na het doorgewerkt hebben van ' ☒ Nog een keer' nog meer oefening nodig hebben, een handelingsplanformulier voor niveau 8 ontwikkeld. Ook dit formulier is opgenomen in het kopieerblok. Hierop kan genoteerd worden welke extra oefenstof, bijvoorbeeld uit 'Zelfstandig Spellen' zij door moeten werken (zie Algemene Inleiding). Daarnaast is er ruimte voor opmerkingen.

5.3.2 Registratieformulieren controle-, einddictees en totaal dictee niveau 8

Spelling in de lift Plus		N I V E A U 8							
Groepsoverzicht		moelijke letters		moelijke uitgangen		leenwoorden		moelijke Neder- landse woorden	
Groep:									
controle eind —> dictees totaal		controledictee na blz. 5		controledictee na blz. 9		controledictee na blz. 18		controledictee na blz. 21	
		einddictee na blz. 23		controledictee na blz. 29		controledictee na blz. 31		controledictee na blz. 34	
		controledictee na blz. 37		controledictee na blz. 40		einddictee na blz. 45		controledictee na blz. 7	
		controledictee na blz. 12		controledictee na blz. 18		einddictee na blz. 21		controledictee na blz. 25	
		controledictee na blz. 27		controledictee na blz. 29		einddictee na blz. 31		totaaldictee na blz. 8. 12	

Spelling in de lift Plus		handelingsplan		
		extra herhalingsstof	opmerkingen	
Naam: controle eind → dictees totaal →				
N I V E A U 8	moeilijke letters	controledictee na blz. 5		
		controledictee na blz. 9		
		controledictee na blz. 18		
		controledictee na blz. 21		
		einddictee na blz. 23		
	moeilijke uitgangen	controledictee na blz. 29		
		controledictee na blz. 31		
		controledictee na blz. 34		
		controledictee na blz. 37		
		controledictee na blz. 40		
		einddictee na blz. 45		
	leenwoorden	controledictee na blz. 7		
		controledictee na blz. 12		
		controledictee na blz. 18		
		einddictee na blz. 21		
	moeilijke Nederlandse woorden	controledictee na blz. 25		
		controledictee na blz. 27		
		controledictee na blz. 29		
		einddictee na blz. 31		
	☒	totaal dictee na blz. 8. ☒ 12		

6 Woordenlijsten

WOORDENLIJST / MOEILIJKE LETTERS

q	aquarium	y	Egypte gymnastiek hobby hyena hypnose mysterie pyjama symbool symfonie synagoge synoniem systeem type typen yoga yoghurt	c (= s)	balanceren cel cement cent centimeter centraal centrum cijfer cirkel citroen december feliciteren hyacint kapucijner medicijn lucifer narcis oceaan officier percentage precies principe procent proces provincie recept recent sollicitant solliciteren stencil
x	box ex examen exclusief excursie excuus exemplaar experiment experimenteren explosie export exporteren expres extra fax luxe Luxemburg maximum mixer saxofoon taxi telex textiel triplex				
c (= k)	accu acrobaat actief advocaat alcohol bioscoop cactus camera Canada	carnaval cassis cola collecte collecteren collega commanderen commentaar commissaris		commissie communisme compleet compliment componist concluderen conclusie concreet conducteur	

conflict
 congres
 contact
 contant
 contract
 controle
 controleren
 controleur
 correspondent
 creatief
 crisis
 Cuba
 cultuur
 cursus
 dictee
 direct

directeur
 discussie
 document
 economie
 effect
 exclusief
 excursie
 excuus
 inclusief
 inspecteren
 inspecteur
 locomotief
 macaroni
 microfoon
 microscoop
 musicus

narcose
 particulier
 politicus
 postcode
 product
 project
 reclame
 respect
 risico
 seconde
 speculaas
 structuur
 vacature
 verticaal

c (= k, = s)

accent
 accepteren
 circus
 concentreren
 concert
 directrice
 succes

th

apotheek
 bibliotheek
 discotheek
 hypotheek
 katholiek
 marathon
 methode
 sympathie
 theater
 thee
 theedoek
 theekopje
 theelepels

theepot
 theeservies
 theezakje
 thema
 theorie
 therapie
 thermometer
 thermosfles
 thermoskan
 thermostaat
 thuis
 thuiskomst
 videotheek

<i>trema's</i>	Albanië	<i>ieel</i>	financieel	<i>iaal</i>	geniaal
	Arabië		officieel		liniaal
	Argentinië		principeel		materiaal
	Australië				provinciaal
	Azië				sociaal
	België	<i>isch</i>	alfabetisch		speciaal
	Bosnië		Arabisch		
	Brazilië		Atlantisch		
	cocaïne		automatisch	<i>eaal</i>	ideaal
	drieën		Belgisch		
	egoïst		biologisch		
	feeën		chaotisch	<i>ueel</i>	actueel
	financiële		chemisch		eventueel
	financiën		communistisch		individueel
	Groot-Brittannië		democratisch		
	heroïne		economisch		
	hygiëne		Egyptisch		
	ideeën		elektrisch		
	Indonesië		fantastisch		
	industrieën		gigantisch		
	Israël		grafisch		
	Italië		historisch		
	knieën		Indisch		
	kopiëren		Indonesisch		
	Kroatië		Israëliisch		
	neuriën		kapitalistisch		
	officiële		komisch		
	oriënteren		kritisch		
	patiënt		logisch		
	princiële		medisch		
	reeën		olympisch		
	reële		praktisch		
	reünie		romantisch		
	Roemenië		Russisch		
	ruïne		socialistisch		
	Scandinavië		technisch		
	Servië		telefonisch		
	skiën		theoretisch		
	sleeën		toeristisch		
	Tunesië		tropisch		
	tweeën		typisch		
	zeeën				

ti(e)=(t)sie administratie
 advertentie
 arrestatie
 attentie
 combinatie
 concentratie
 concurrentie
 conferentie
 contributie
 definitie
 democratie
 demonstratie
 discriminatie
 emigratie
 emotie
 expeditie
 expositie
 felicitatie
 garantie
 generatie
 inflatie
 informatie
 initiatief
 intelligentie
 instantie
 interpretatie
 isolatie
 justitie
 motie
 motivatie
 natie
 nationaal
 notitie

operatie
 oppositie
 organisatie
 oriëntatie
 politie
 portie
 positie
 presentatie
 prestatie
 publicatie
 relatie
 reparatie
 repetitie
 revolutie
 situatie
 station
 traditie
 traditioneel
 traktatie
 vakantie
 variatie
 Verenigde Naties

ti(e)=(k)sie actie
 collectie
 directie
 functie
 infectie
 injectie
 productie
 reactie
 redactie

<i>teit</i>	activiteit	gezelligheid
	actualiteit	gezondheid
	autoriteit	gierigheid
	brutaliteit	gladheid
	elektriciteit	hoeveelheid
	identiteit	kleinigheid
	kwaliteit	luiheid
	majesteit	meerderheid
	mentaliteit	mensheid
	muzikaliteit	minderheid
	nationaliteit	moeilijkheid
	productiviteit	mogelijkheid
	publiciteit	nauwkeurigheid
	realiteit	nieuwsgierigheid
	specialiteit	omstandigheid
<i>heid</i>	universiteit	onzekerheid
		overheid
	aanwezigheid	schoonheid
	aardigheid	snelheid
	afwezigheid	tevredenheid
	bekendheid	traagheid
	beleefdheid	veiligheid
	bereidheid	verantwoordelijkheid
	bescheidenheid	verkoudheid
	betrouwbaarheid	verlegenheid
	bijzonderheid	verliefdheid
	blindheid	vlugheid
	boosheid	volksgezondheid
	dankbaarheid	voorzichtigheid
	deskundigheid	vriendelijkheid
	doofheid	vrijheid
	droefheid	waarheid
	duidelijkheid	werkelijkheid
	duizeligheid	werkgelegenheid
	eenheid	werkloosheid
	eenzaamheid	wijsheid
	eerlijkheid	zekerheid
	gastvrijheid	zeldzaamheid
	gehoorzaamheid	zuinigheid
	geldigheid	
	gelegenheid	

<i>eum, ium</i>	aluminium aquarium jubileum museum podium	<i>ou=oe</i>	couveuse douane douche journaal journalist retour route routine
<i>ch=sj</i>	chef Chili China Chinees chirurg chocola lunch machine machinist marcheren rechercheur	<i>air</i>	militair miljonair ordinair populair revolutionair
		<i>eau</i>	bureau cadeau niveau
<i>g=zj</i>	asperge bagage centrifuge energie etage etalage garage giraf horloge lekkage logeren manege massage passagier rage ravage reportage stage	<i>accent aigu</i>	café comité logé privé coupé

rest leenwoorden

auteur
baby
barbecue
bouillon
bungalow
cake
camping
caravan
carrière
champignon
chauffeur
cheque
chips
clown
club
computer
conciërge
cowboy
cup
detail
detective
diner
drugs
enquête
enthousiast
etui
flat
goal
grapefruit
hangar/hangaar
ingenieur
interview
jack
jam

jury
jus
keeper
ketchup
make-up
mayonaise
medaille
milieu
nylon
panty
paperclip
paraplu
pizza
planning
plastic
pony
portefeuille
premier
race
record
restaurant
shag
shampoo
shirt
show
souvenir
spaghetti
tank
team
toilet
trainer
tram
trottoir
weekend

<i>ch(-g)</i>	belachelijk	<i>wr - vooraan</i>	wraak
	giechelen		wrak
	goochelaar		wrang
	goochelen		wrat
	juichen		wreed
	kachel		wrijf
	kuchen		wrijft
	lachebek		wroet
	lachen		
	lichaam		
<i>b(-p)</i>	absoluut	<i>'s - vooraan</i>	's avonds
	ambtenaar		's middags
	eb		's morgens
	krab		's nachts
	slab		's winters
	subsidie		's zomers
	web		